

Βρυξέλλες, 4 Μαΐου 2026
(OR. en)

8828/26

ENER 215
FISC 160
ECOFIN 563
COMPET 518
ENV 445
IND 303

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	30 Απριλίου 2026
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2026) 850 final
Θέμα:	ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ σχετικά με τις βασιζόμενες στην αγορά τιμές προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην αγορά λιανικής και την προώθηση της ανταμοιβής της ευελιξίας στις συμβάσεις λιανικής

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2026) 850 final.

σνημμ.: COM(2026) 850 final

Βρυξέλλες, 30.4.2026
COM(2026) 850 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

σχετικά με τις βασισόμενες στην αγορά τιμές προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην αγορά λιανικής και την προώθηση της ανταμοιβής της ευελιξίας στις συμβάσεις λιανικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το άρθρο 5 παράγραφος 10 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας¹ [στο εξής: οδηγία (ΕΕ) 2019/944 ή οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια] απαιτεί από την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5 για τις βασιζόμενες στην αγορά τιμές προμήθειας και τις δημόσιες παρεμβάσεις στον καθορισμό των τιμών για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας.

Σύμφωνα με τη δέσμευσή της να προωθήσει την οικονομική προσιτότητα της ενέργειας και να καταστήσει δυνατή την ευέλικτη συμμετοχή στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, η Επιτροπή, όπως ανακοινώθηκε στο σχέδιο δράσης για οικονομικά προσιτή ενέργεια², επιδιώκει να προωθήσει την ανταμοιβή³ ως μέσο για πιο προσιτή οικονομικά ενέργεια, μεταξύ άλλων μέσω χαμηλότερου κόστους προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι ανταγωνιστικές αγορές λιανικής και η ευελιξία από την πλευρά της ζήτησης συνδέονται στενά με άλλες πτυχές του σχεδίου δράσης για οικονομικά προσιτή ενέργεια, και ιδίως με τις στρατηγικές της Επιτροπής για τον εξηλεκτρισμό και την ψηφιοποίηση, οι οποίες δίνουν επίσης ιδιαίτερη έμφαση στο να εφαρμόζονται κατά τρόπο φιλικό προς τον καταναλωτή⁴.

Το πρώτο κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης εστιάζει στις βασιζόμενες στην αγορά τιμές λιανικής, όπως απαιτείται από το άρθρο 5 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, οι οποίες είναι καίριες σημασίας για τη δημιουργία αποτελεσματικού ανταγωνισμού μεταξύ των προμηθευτών και τη βελτίωση των προσφορών της αγοράς προς τους καταναλωτές. Επισημαίνει επίσης πρακτικές που μπορούν να βοηθήσουν τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του άρθρου 5. Οι τιμές που βασίζονται στην αγορά είναι επίσης σημαντικές για την εφαρμογή ευέλικτων συμβάσεων. Στα κράτη μέλη στα οποία εξακολουθούν να εφαρμόζονται παρεμβάσεις στις τιμές, η μετάβαση αυτή πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο προσεκτικής διαχείρισης, ώστε να διασφαλίζεται η οικονομική προσιτότητα και, παράλληλα, να καθίσταται δυνατή η παροχή σαφών ενδείξεων τιμών για τη στήριξη ευέλικτων συμβάσεων λιανικής.

Η ευελιξία από την πλευρά της ζήτησης⁵, η οποία μπορεί να παρέχεται με ποικίλα μέσα, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην ευθυγράμμιση των αγορών με τις ανάγκες των καταναλωτών, εξασφαλίζοντας οικονομική προσιτότητα, εξοικονόμηση και αποδοτικότητα του συστήματος. Η ευελιξία δημιουργεί αξία τόσο άμεσα για τους συμμετέχοντες καταναλωτές, μέσω χαμηλότερων τιμών και καλύτερης χρήσης της ενέργειας, όσο και για το ευρύτερο σύστημα, μέσω της μείωσης του κόστους και της ενίσχυσης της αποδοτικότητας. Ωστόσο, η κατευθυντήρια αρχή πρέπει να είναι ότι η ευελιξία εξυπηρετεί τους καταναλωτές και δεν τους επιβαρύνει, και ότι οι προσφορές λιανικής και τα κίνητρα του συστήματος

¹ Οδηγία (ΕΕ) 2019/944 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ (αναδιτύπωση) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), (ΕΕ L 158 της 14.6.2019, σ. 125). Ζητήθηκε από τα κράτη μέλη να ολοκληρώσουν τη μεταφορά της οδηγίας έως την 31η Δεκεμβρίου 2020, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

² «Σχέδιο δράσης για οικονομικά προσιτή ενέργεια — Απελευθέρωση της πραγματικής αξίας της Ενεργειακής μας Ένωσης με σκοπό τη διασφάλιση οικονομικά προσιτής, αποδοτικής και καθαρής ενέργειας για όλους τους Ευρωπαίους» [COM(2025) 79 final].

³ Στο πλαίσιο του παρόντος εγγράφου, οι συμβάσεις λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας αναφέρονται κυρίως σε συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ προμηθευτών ενέργειας και πελατών που δεν μπορούν να έχουν άμεση πρόσβαση στις αγορές χονδρικής, όπως τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις (π.χ. μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και πολύ μικρές επιχειρήσεις).

⁴ Όπως ανακοινώθηκε στο σχέδιο δράσης για οικονομικά προσιτή ενέργεια, η Επιτροπή θα υποβάλει σχέδιο δράσης για τον εξηλεκτρισμό και στρατηγικό χάρτη πορείας για την ψηφιοποίηση και την τεχνητή νοημοσύνη στον τομέα της ενέργειας.

⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 2 σημείο 79 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/943, ως «ευελιξία» νοείται η ικανότητα ενός συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας να προσαρμόζεται στη μεταβλητότητα των μοτίβων παραγωγής και κατανάλωσης και στη διαθεσιμότητα δικτύου, εντός των σχετικών χρονικών πλαισίων της αγοράς.

σχεδιάζονται κατά τρόπο που να διασφαλίζει τη σαφήνεια, τη δικαιοσύνη και τη συμπεριληπτικότητα. Για να υλοποιηθούν τα οφέλη αυτά στην πράξη, θα πρέπει να προωθηθεί ενεργά η ευελιξία από την πλευρά της ζήτησης, όπου δημιουργεί σαφή οφέλη. Αυτό ισχύει ιδίως για τους τελικούς πελάτες που είναι εξοπλισμένοι και έχουν κίνητρα να συμμετέχουν στην αγορά λιανικής, αλλά και για το ενεργειακό σύστημα στο σύνολό του.

Το δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης εστιάζει στην παροχή ευελιξίας μέσω συμβάσεων λιανικής⁶, στο πλαίσιο των οποίων οι καταναλωτές μπορούν να ανταποκρίνονται στις ενδείξεις τιμών μεταβάλλοντας τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας. Η παροχή τέτοιας ευελιξίας αποσκοπεί στην ενίσχυση της συμμετοχής των καταναλωτών με την παροχή κινήτρων για προσαρμογές στη χρήση ενέργειας οι οποίες ευθυγραμμίζονται με τη δυναμική της προσφοράς και της ζήτησης, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η οικονομική προσιτότητα και προστατεύονται οι εύρωστοι καταναλωτές.

1. ΤΙΜΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΒΑΣΙΖΟΜΕΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

Το άρθρο 5 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 προβλέπει ότι όλοι οι προμηθευτές είναι ελεύθεροι να καθορίζουν την τιμή στην οποία παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια στους πελάτες. Μαζί με το δικαίωμα των πελατών να επιλέγουν τον δικό τους προμηθευτή, η διάταξη αυτή αποτελεί βασικό στοιχείο της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια για τη διασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού και ανοικτής πρόσβασης για όλους τους προμηθευτές.

Το άρθρο 5 θα πρέπει να επιτρέπει στους καταναλωτές να επωφελούνται πλήρως από μια απελευθερωμένη εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό τιμών και τον ανταγωνισμό ανεξαρτήτως τιμών μεταξύ των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας, προσελκύει τους νεοεισερχόμενους στην αγορά και τελικά ενισχύει την επιλογή και την ικανοποίηση των καταναλωτών. Οι απελευθερωμένες αγορές ενέργειας συμβάλλουν επίσης στο να διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές μπορούν να επωφελούνται πλήρως από την ενισχυμένη ευελιξία και τις βελτιωμένες ενεργειακές επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, συμβάλλοντας παράλληλα στη σταθερότητα του δικτύου μέσω της απόκρισης ζήτησης. Εκτός από το άρθρο 5, η οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια περιλαμβάνει και άλλα μέτρα που διευκολύνουν τον ανταγωνισμό και την επιλογή των καταναλωτών, όπως εργαλεία σύγκρισης τιμών, ακριβείς λογαριασμούς, έξυπνους μετρητές και δικαιώματα εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών.

Το άρθρο 5 επιτρέπει επίσης στα κράτη μέλη να παρεμβαίνουν στον καθορισμό των τιμών — είτε για την προστασία των ενεργειακά φτωχών και εύρωστων πελατών είτε για όλα τα νοικοκυριά και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της μετάβασης προς πλήρως αποτελεσματικό ανταγωνισμό— βάσει αυστηρών κριτηρίων. Η παρέμβαση στον καθορισμό των τιμών (που ονομάζεται επίσης «ρυθμιζόμενες τιμές») σημαίνει ότι τουλάχιστον ένας προμηθευτής λιανικής περιορίζεται ως προς την ικανότητά του να καθορίζει ελεύθερα την τιμή στην οποία πωλεί ηλεκτρική ενέργεια μέσω τουλάχιστον μίας από τις συμβάσεις του⁷. Οι ρυθμιζόμενες τιμές μπορούν να είναι αποτελεσματικές για τη σταθεροποίηση της τιμής της ενέργειας για τους τελικούς καταναλωτές. Ωστόσο, οι ρυθμιζόμενες τιμές ενδέχεται να εξαλείψουν τις ενδείξεις τιμών για τους καταναλωτές, να μειώσουν τα κίνητρα ενεργειακής

⁶ Αυτό το είδος απόκρισης της ζήτησης αναφέρεται συνήθως ως απόκριση της ζήτησης βάσει τιμών (ή έμμεση απόκριση της ζήτησης), δεδομένου ότι οι καταναλωτές ανταποκρίνονται στις μεταβολές των τιμών λιανικής της ηλεκτρικής ενέργειας και μετατοπίζουν την κατανάλωσή τους προς χρονικές περιόδους κατά τις οποίες η ηλεκτρική ενέργεια είναι φθηνότερη.

⁷ Παρεμβάσεις όπως οι εφάπαξ πληρωμές σε νοικοκυριά, τα κουπόνια και οι μειώσεις του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης, οι οποίες δεν περιορίζουν τη δυνατότητα των προμηθευτών να καθορίζουν ελεύθερα τις τιμές, δεν καλύπτονται από το άρθρο 5. Οι παρεμβάσεις στην αγορά χονδρικής δεν επιτρέπονται βάσει της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια.

απόδοσης και να υπονομεύσουν τον ανταγωνισμό, σε βάρος των καταναλωτών μακροπρόθεσμα.

Η παρούσα έκθεση αξιολογεί τους μηχανισμούς καθορισμού των τιμών στις αγορές λιανικής σε όλα τα κράτη μέλη από την έναρξη ισχύος της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια τον Ιούλιο του 2019. Βασίζεται σε εκθέσεις που υπέβαλαν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 9⁸, καθώς και σε αναλύσεις και δεδομένα από τον ACER, σε δεδομένα της Eurostat και σε έρευνα βάσει εγγράφων.

Παρά την ενεργειακή κρίση των τελευταίων ετών (συνέπειες της πανδημίας COVID-19 και της αδικαιολόγητης εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2022), υπάρχουν δείκτες βελτίωσης των συνθηκών ανταγωνισμού στην Ένωση, ιδίως στα κράτη μέλη στα οποία δεν εφαρμόζεται ρύθμιση των τιμών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης. Τα κράτη μέλη πρέπει να καταρτίσουν χάρτες πορείας που να χαράσσουν τη μετάβαση προς αποτελεσματικό ανταγωνισμό και να ενισχύουν την ανάπτυξη μεγαλύτερης ευελιξίας στις αγορές λιανικής.

Πλαίσιο 1. Δημόσιες παρεμβάσεις στον καθορισμό των τιμών κατά τη διάρκεια της ενεργειακής κρίσης

Η ενεργειακή κρίση οδήγησε σε σημαντική αύξηση των τιμών λιανικής το 2022, ενώ τα επίπεδα των τιμών παρέμειναν υψηλά για μεγάλο μέρος του 2023 και του 2024.

Η Επιτροπή παρείχε καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 5 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια κατά τη διάρκεια της κρίσης⁹ στο πλαίσιο της ανακοίνωσης REPowerEU [COM(2022) 108 final]. Ακολούθησε ο κανονισμός (ΕΕ) 2022/1854 του Συμβουλίου σχετικά με παρέμβαση έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση των υψηλών τιμών ενέργειας, ο οποίος διεύρυνε προσωρινά τις δυνατότητες που είχαν τα κράτη μέλη να παρεμβαίνουν στον καθορισμό των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας¹⁰.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης, τα εργαλεία παρέμβασης που χρησιμοποίησαν τα κράτη μέλη περιλάμβαναν παρεμβάσεις στις τιμές λιανικής, μειώσεις του ΦΠΑ και πιστώσεις και κουπόνια ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά. Συνολικά, η κρίση είχε ως αποτέλεσμα τη μετακίνηση πελατών σε πολλά κράτη μέλη σε ρυθμιζόμενες προσφορές, προσφορές με ανώτατο όριο ή άλλως προστατευόμενες προσφορές. Μολονότι η πλειονότητα των μέτρων σταδιακά καταργήθηκε, ορισμένα παρέμειναν σε ισχύ έως το 2025.

Η αναθεώρηση της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια εισήγαγε το άρθρο 66α, το οποίο επιτρέπει στο Συμβούλιο να κηρύσσει ενωσιακή ή περιφερειακή κρίση τιμών, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να καθορίζουν προσωρινά τιμές κάτω του κόστους και να επεκτείνουν τη στήριξη στις ΜΜΕ υπό αυστηρές προϋποθέσεις, ώστε να διασφαλίζονται ο ανταγωνισμός, η ενεργειακή απόδοση και τα κίνητρα για τη μείωση της ζήτησης.

⁸ Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 5 από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 9.

⁹ [REPowerEU: Κοινή ευρωπαϊκή δράση για πιο προσιτή οικονομικά, εξασφαλισμένη και βιώσιμη ενέργεια \[COM\(2022\) 108 final\]](#).

¹⁰ [Επισκόπηση της εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού παρέχεται στην έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την επανεξέταση των παρεμβάσεων έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση των υψηλών τιμών ενέργειας σύμφωνα με τον κανονισμό \(ΕΕ\) 2022/1854 του Συμβουλίου — Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.](#)

1.1 Τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 5

Τα κράτη μέλη¹¹ υπέβαλαν εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 5 ως εξής: Οι περισσότερες εκθέσεις διαβιβάστηκαν έως τις 31 Μαρτίου 2025 και αποτυπώνουν την κατάσταση που ίσχυε κατά την ημερομηνία αυτή:

- 14 κράτη μέλη ανέφεραν ότι δεν έχουν εφαρμόσει παρέμβαση στις τιμές: Αυστρία, Τσεχία, Γερμανία, Δανία, Εσθονία, Ελλάδα, Φινλανδία, Κροατία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Λετονία, Κάτω Χώρες, Σουηδία και Σλοβενία.
- Τρία κράτη μέλη αναφέρουν παρέμβαση μόνο για ενεργειακά φτωχά και ευάλωτα νοικοκυριά: Βέλγιο, Ιταλία και Πορτογαλία.
- Έξι κράτη μέλη αναφέρουν παρέμβαση στις τιμές για όλα τα νοικοκυριά και/ή τις πολύ μικρές επιχειρήσεις στο πλαίσιο μετάβασης προς πλήρως ανταγωνιστικές αγορές: Βουλγαρία, Ισπανία, Γαλλία, Ουγγαρία, Λιθουανία και Σλοβακία.
- Τρία κράτη μέλη αναφέρουν παρεμβάσεις στον καθορισμό των τιμών που λήγουν το 2025: Πολωνία (Σεπτέμβριος 2025), Πορτογαλία (Δεκέμβριος 2025) και Ρουμανία (Ιούλιος 2025).
- Δύο κράτη μέλη επισήμαναν παρεκκλίσεις από την εφαρμογή του άρθρου 5 και ότι, κατά συνέπεια, η υποβολή εκθέσεων δεν ήταν αναγκαία¹²: Κύπρος και Μάλτα.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 8, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να κοινοποιούν στην Επιτροπή τις αποφάσεις τους για τη ρύθμιση των τιμών λιανικής εντός ενός μήνα από την έκδοσή τους. Η υποχρέωση αυτή περιλαμβάνει επίσης όλες τις ουσιαστικές τροποποιήσεις των υπό εξέλιξη προγραμμάτων (π.χ. επέκταση των δικαιούχων). Οι υποχρεώσεις αυτές εκπληρώνονται συστηματικά.

1.2 Παρέμβαση στις τιμές προς όφελος των ευάλωτων και ενεργειακά φτωχών καταναλωτών

Το άρθρο 5 παράγραφος 2 ορίζει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα σε μέτρα κοινωνικής πολιτικής ή παρεμβάσεις που δεν βασίζονται στις τιμές για την προστασία των ενεργειακά φτωχών ή ευάλωτων πελατών. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να λάβουν τις μορφές που ορίζονται στη σύσταση της Επιτροπής (2023/2407) σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια¹³, η οποία εστιάζει σε διαρθρωτικές λύσεις για την αντιμετώπισή της.

Παρά ταύτα, το άρθρο 5 παράγραφος 3 επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν δημόσιες παρεμβάσεις όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών. Οι παρεμβάσεις αυτές πρέπει να εφαρμόζονται εντός ευρύτερου πλαισίου παρεμβάσεων που αποσκοπούν στη στήριξη ευάλωτων και ενεργειακά φτωχών ατόμων στο πλαίσιο των οικείων εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ)¹⁴.

Το άρθρο 5 παράγραφος 4 απαιτεί οι δημόσιες παρεμβάσεις στον καθορισμό των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας για τα ευάλωτα νοικοκυριά να εξυπηρετούν το γενικό οικονομικό συμφέρον, να είναι διαφανείς και να μην εισάγουν διακρίσεις, να διασφαλίζουν ισότιμη

¹¹ Το 2024 η Επιτροπή παρείχε υπόδειγμα για να διευκολύνει την εκπλήρωση της απαίτησης αυτής.

¹² Άρθρο 66 παράγραφος 4 (Κύπρος, εργασίες σε εξέλιξη για την ανανέωση της παρέκκλισης) και άρθρο 66 παράγραφος 5 (Μάλτα).

¹³ Σύσταση (ΕΕ) 2023/2407 της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2023, σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:L_202302407.

¹⁴ Το άρθρο 5 παράγραφος 5 της οδηγίας παραπέμπει στο άρθρο 3 παράγραφος 3 στοιχείο δ) και στο άρθρο 24 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση, ο οποίος απαιτεί από τα κράτη μέλη να περιγράψουν στα ενοποιημένα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα τις πολιτικές και τα μέτρα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων κοινωνικής πολιτικής και άλλων σχετικών εθνικών προγραμμάτων.

πρόσβαση για τους παρόχους, να είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας και αναλογικές και να αποφεύγουν πρόσθετο κόστος που εισάγει διακρίσεις για τους συμμετέχοντες στην αγορά.

Το Βέλγιο, η Ιταλία και η Πορτογαλία ανέφεραν παρεμβάσεις όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών (μέσω κοινωνικών τιμολογίων), οι οποίες εφαρμόζονται μόνο σε ευάλωτα και ενεργειακά φτωχά νοικοκυριά. Οι παρεμβάσεις αυτές αποτελούν μέρος ευρύτερων στρατηγικών στις εν λόγω χώρες για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Η Ισπανία έχει επίσης θεσπίσει μηχανισμό «bono social», ο οποίος μπορεί επίσης να θεωρηθεί παρέμβαση βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 3.

Ενώ στο Βέλγιο το μερίδιο αγοράς αυτής της παρέμβασης περιορίζεται στο 9,9 % των νοικοκυριών¹⁵, στην Ιταλία, η παρέμβαση στις τιμές για ευάλωτους πελάτες, «*Esercenti maggior tutela per clienti vulnerabili*», καλύπτει το 35 % των νοικοκυριών, διότι οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας είναι ευρύτερες¹⁶. Στην Πορτογαλία, το κοινωνικό τιμολόγιο¹⁷ προσδιορίζεται ως μέτρο κοινωνικής πολιτικής στην πορτογαλική «*Estratégia Nacional de Longo Prazo para o Combate à Pobreza Energética*» (Μακροπρόθεσμη στρατηγική για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας) 2023-2050 και κάλυψε το 13 % των καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας το 2022¹⁸.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να δίνουν προτεραιότητα σε διαρθρωτικά μέτρα, όπως η ενεργειακή ανακαίνιση, έναντι των μέτρων οικονομικής προσιτότητας —όπως η εισοδηματική στήριξη και τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας ή η προσωρινή χρηματοδοτική συνδρομή— για τα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν ενεργειακή φτώχεια. Τα κοινωνικά τιμολόγια μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο ευρύτερης, ορθά στοχευμένης προσέγγισης για την άμβλυνση των άμεσων δυσχερειών.

1.3 Παρέμβαση στις τιμές προς όφελος όλων των νοικοκυριών και των πολύ μικρών επιχειρήσεων για μεταβατική περίοδο προς τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό

Το άρθρο 5 παράγραφος 6 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια επιτρέπει στα κράτη μέλη να ρυθμίζουν προσωρινά τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας κατά τη διάρκεια μετάβασης προς πλήρως αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Αυτό επιτρέπει παρεμβάσεις για περιορισμένο χρονικό διάστημα, όταν τα οφέλη του ανταγωνισμού δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί πλήρως.

Τα κριτήρια για τις παρεμβάσεις στις τιμές —στο πλαίσιο της μετάβασης προς αποτελεσματικό ανταγωνισμό, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 7— είναι σωρευτικά με τα κριτήρια του άρθρου 5 παράγραφος 4 με γενικό στόχο τη δημιουργία ισχυρής νομικής και οικονομικής διάρθρωσης για την πρόληψη στρεβλώσεων της αγοράς. Περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την αξιολόγηση της προόδου, τη μη διακριτική μεταχείριση των προμηθευτών, τον καθορισμό τιμών άνω του κόστους, την ενημέρωση των δικαιούχων σχετικά με άλλες ανταγωνιστικές προσφορές και την πρόληψη διεπιδότησεων μεταξύ πελατών της αγοράς και πελατών με ρυθμιζόμενες τιμές. Ενώ ορισμένες χώρες έχουν ενσωματώσει με επιτυχία τη ρύθμιση των τιμών στη σταδιακή απελευθέρωση της αγοράς, άλλες βρίσκονται μόλις στην αρχή των μεταβατικών φάσεων. Η δυναμική της αγοράς αποκαλύπτει σημαντικές αποκλίσεις: για

¹⁵ CEER/ACER, 2023. Συγκριτικά, το 2023 η ενεργειακή φτώχεια στο Βέλγιο ήταν περίπου 6 %.

¹⁶ Επιλέξιμοι καταναλωτές είναι όσοι έχουν συμπληρώσει το 75ο έτος της ηλικίας τους, οι καταναλωτές που πληρούν τις προϋποθέσεις για το κοινωνικό επίδομα βάσει της οικονομικής κατάστασης ή λόγω κατάστασης της υγείας (που απαιτεί ιατρικό εξοπλισμό), τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα που ζουν σε κατάλυμα έκτακτης ανάγκης ύστερα από καταστροφικό συμβάν ή σε μικρό, μη διασυνδεδεμένο νησί.

¹⁷ Το κοινωνικό τιμολόγιο δεν υπόκειται στο άρθρο 5 παράγραφος 3, δεδομένου ότι: «οι ευάλωτοι καταναλωτές μπορούν να επιλέγουν τον προμηθευτή τους και η έκπτωση εφαρμόζεται στο τιμολόγιο δικτύου» και, ως εκ τούτου, οι προμηθευτές διατηρούν την ελευθερία να καθορίζουν τις τιμές.

¹⁸ Direção-Geral de Energia e Geologia. *Estratégia Nacional de Longo Prazo para o Combate à Pobreza Energética (RCM 11/2024, 8.1.2024)*. 2024. <https://www.dgeg.gov.pt/media/rgicnggr/rcm-11-2024-08-01-2024-estrat%C3%A9gia-nacional-de-longo-prazo-para-o-combate-%C3%A0-pobreza-energ%C3%A9tica.pdf>.

παράδειγμα, το 18 % των νοικοκυριών στην Πορτογαλία, το 27,3 % στη Λιθουανία, το 29 % στην Ισπανία, το 57 % στη Γαλλία και το 63 % στην Πολωνία εξακολουθούν να βασίζονται σε ρυθμιζόμενα τιμολόγια¹⁹. Οι χώρες αυτές αναφέρουν ότι ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις που περιγράφονται στο άρθρο 5 παράγραφος 7 στοιχείο α), λαμβάνοντας μέτρα για την ενίσχυση του ανταγωνισμού, και ότι παρακολουθούν την πρόοδο. Ωστόσο, δεν έχουν όλες ορίσει σαφείς ημερομηνίες για την αναθεώρηση των καθεστώτων τους.

Αντιθέτως, σε αρκετά κράτη μέλη, π.χ. στην Ουγγαρία, τη Σλοβακία και τη Βουλγαρία²⁰, σχεδόν το 100 % των οικιακών πελατών υπόκεινται σε ρυθμιζόμενα τιμολόγια. Τα μέτρα σε ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να καλύπτουν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Τα μέτρα αυτά, μολονότι επιτρέπονταν κατά τη διάρκεια της κρίσης βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2022/1854, αντιβαίνουν στην οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια.

Το άρθρο 5 παράγραφος 7 στοιχείο α) απαιτεί οι δημόσιες παρεμβάσεις όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών «να συνοδεύονται από δέσμη μέτρων για την επίτευξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού και από μεθοδολογία για την αξιολόγηση της προόδου σε σχέση με τα εν λόγω μέτρα». Για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν χάρτη πορείας, ο οποίος θα διαρθρώνεται γύρω από μέτρα που θα πρέπει να περιλαμβάνουν καθορισμένα ορόσημα και μεθοδολογία αξιολόγησης με δείκτες. Ο εν λόγω χάρτης πορείας θα πρέπει να περιγράφει μέτρα για τη μείωση των στρεβλώσεων στους μηχανισμούς τιμολόγησης, την ενίσχυση της διαφάνειας στα σήματα της αγοράς και τη διασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού μεταξύ των προμηθευτών —σύμφωνα με τα ευρύτερα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 5 παράγραφος 7.

Με τη σύνδεση των τιμών προμήθειας με τη δυναμική της αγοράς, τα κράτη μέλη μπορούν να προωθήσουν τις επενδύσεις στην ανανεώσιμη ενέργεια, να βελτιώσουν τη σταθερότητα του δικτύου και να στηρίξουν τη μακροπρόθεσμη προβλεψιμότητα του κόστους για τους καταναλωτές. Ο χάρτης πορείας θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει **διαβούλευση με τους συμφεροντούχους**, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγών ενέργειας, των καταναλωτών και των ρυθμιστικών αρχών, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανησυχίες σχετικά με την οικονομική προσιτότητα και τη μεταβλητότητα της αγοράς. Μια διαρθρωμένη προσέγγιση όχι μόνο θα επιταχύνει την ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά θα διασφαλίσει επίσης ότι τα κράτη μέλη παραμένουν ανθεκτικά σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς, όπως γεωπολιτικές διαταραχές ή αιφνίδιες μεταβολές της ζήτησης ενέργειας.

Αρκετά κράτη μέλη έχουν διαχειριστεί με επιτυχία τη μετάβαση προς την προώθηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής, διασφαλίζοντας παράλληλα τα συμφέροντα των καταναλωτών. Για παράδειγμα, η Ιρλανδία εφάρμοσε σταδιακή προσέγγιση για το άνοιγμα της αγοράς μεταξύ του 2000 και του 2011, προωθώντας παράλληλα την απελευθέρωση της αγοράς χονδρικής. Η Λιθουανία βρίσκεται πλέον σε προχωρημένο στάδιο εισαγωγής του ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής, επιδεικνύοντας ανθεκτικότητα παρά την ενεργειακή κρίση. Με βάση τα στοιχεία που υπέβαλαν, τρία άλλα κράτη μέλη ανακοίνωσαν τη σταδιακή κατάργηση των παρεμβάσεων στον καθορισμό των τιμών λιανικής: η Ρουμανία, από τον Ιούλιο του 2025, η Πολωνία, από τον Σεπτέμβριο του 2025 και η Πορτογαλία, από τον Δεκέμβριο του 2025. Τα παραδείγματα αυτά αναδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο οι σταδιακές, στοχευμένες στρατηγικές μπορούν να εξισορροπήσουν τη δυναμική της αγοράς με την προστασία των καταναλωτών.

Οι διατάξεις του άρθρου 5 παράγραφος 4 στοιχεία γ) και δ) και του άρθρου 5 παράγραφος 7 στοιχείο β) απαιτούν οι παρεμβάσεις να μην ευνοούν ούτε να θέτουν σε μειονεκτική θέση

¹⁹ ACER, Market Monitoring Report 2025 (Εκθεση παρακολούθησης της αγοράς 2025).

²⁰ ACER, Market Monitoring Report 2024 (Εκθεση παρακολούθησης της αγοράς 2024) σ. 23.

αδικαιολόγητα συγκεκριμένους δικαιούχους ή προμηθευτές. Όλες οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να έχουν ισότιμη πρόσβαση στους πελάτες και το οικονομικό βάρος των παρεμβάσεων πρέπει να κατανέμεται δίκαια²¹. Οι διατάξεις αυτές διασφαλίζουν ισότιμους όρους ανταγωνισμού και αποτρέπουν τον κατακερματισμό της αγοράς, στοιχείο ουσιώδες σε αγορές όπου υπάρχει δεσπόζων (παραδοσιακός) προμηθευτής. Οι ρυθμιζόμενες τιμές δεν θα πρέπει να παρέχουν αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε συγκεκριμένους προμηθευτές, είτε μέσω της εμπορικής προβολής των ρυθμιζόμενων τιμών είτε μέσω της χρήσης του πλαισίου ρυθμιζόμενων τιμών για την προώθηση άλλων συμβάσεων που βασίζονται στην αγορά από τον ίδιο προμηθευτή.

Με την ευθυγράμμιση των τιμών προμήθειας με τις συνθήκες της αγοράς, τα κράτη μέλη μπορούν να δώσουν στους καταναλωτές σαφέστερες ενδείξεις τιμών, ενώ παράλληλα στηρίζουν τις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενισχύουν το δίκτυο και βελτιώνουν τη μακροπρόθεσμη προβλεψιμότητα του κόστους για τα νοικοκυριά. Για τους λόγους αυτούς, και ως γενικός στόχος για τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν παρεμβάσεις στις τιμές, θα πρέπει να καταρτίσουν σαφή, χρονικά δεσμευτικό χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε βασιζόμενες στην αγορά τιμές προμήθειας, σύμφωνα με τις αρχές του μεταρρυθμισμένου σχεδιασμού της αγοράς της ΕΕ και τους στόχους της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια.

Η Επιτροπή θα διερευνήσει περαιτέρω την πρόθεση κάθε κράτους μέλους να καταρτίσει και να εφαρμόσει τους εν λόγω χάρτες πορείας. Η Επιτροπή αξιολογεί επίσης την τήρηση των κανόνων και των αρχών της ΕΕ και θα ενισχύσει τη συνεργασία της με τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση τυχόν εκκρεμών ζητημάτων.

Μολονότι η οδηγία (ΕΕ) 2019/944 δεν προβλέπει νέα ημερομηνία υποβολής εκθέσεων πέραν της 1ης Ιανουαρίου 2025, τα κράτη μέλη θα κληθούν να υποβάλλουν τακτικά εκθέσεις σχετικά με το επίπεδο ανταγωνισμού στη λιανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των εθνικών εκθέσεων προόδου για την ενέργεια και το κλίμα. Η εν λόγω υποβολή εκθέσεων μπορεί να αντικατοπτρίζει τις υφιστάμενες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 9 της οδηγίας (ΕΕ) 2024/1788 για το φυσικό αέριο, βάσει των οποίων απαιτείται υποβολή ανά διετία.

Εφαρμογή των αρχών του άρθρου 5 παράγραφος 4

Τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τον καθορισμό του τι συνιστά υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος και των συναφών υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Τα κράτη μέλη έχουν ερμηνεύσει τα κριτήρια του άρθρου 5 παράγραφος 4 στοιχείο α) σχετικά με το «γενικό συμφέρον», την «αναγκαιότητα» και την «αναλογικότητα» με διαφορετικό τρόπο, καταλήγοντας σε ποικίλα αποτελέσματα²². Στην απόφαση Federutility, το Δικαστήριο ανέπτυξε την αρχή της αναλογικότητας στο πλαίσιο της δημόσιας παρέμβασης στην τιμολόγηση του φυσικού αερίου, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι δημόσιες παρεμβάσεις παραμένουν στοχευμένες, αποτελεσματικές και δεόντως εξισορροπημένες κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή τους —ειδικότερα, η παρέμβαση πρέπει να περιορίζεται στην απολύτως αναγκαία διάρκεια για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου της.

Το άρθρο 5 παράγραφος 4 στοιχείο δ) απαιτεί όλες οι δημόσιες παρεμβάσεις στον καθορισμό των τιμών να είναι χρονικά περιορισμένες και αναλογικές ως προς τους δικαιούχους τους. Η

²¹ Βλ. επίσης απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Απριλίου 2010, Federutility, C-265/08, ECLI:EU:C:2010:205, σκέψεις 45 και 46.

²² Η αυτονομία αυτή διασφαλίζεται ρητά από διάφορες νομικές πράξεις της ΕΕ και επιβεβαιώνεται από τη νομολογία των δικαστηρίων της Ένωσης. Πράγματι, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει επανειλημμένα αναγνωρίσει ότι το δίκαιο της ΕΕ δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη στόχους που προσιδιάζουν στην εθνική τους πολιτική κατά τον καθορισμό των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

απαίτηση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται στο πλαίσιο των ευρύτερων αρχών της αναλογικότητας και της επιδίωξης του γενικού συμφέροντος. Ειδικότερα, η παρέμβαση πρέπει να ευθυγραμμίζεται με εθνικά καθορισμένους στόχους, όπως η καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας ή η διευκόλυνση της μετάβασης προς τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Ο χρονικός περιορισμός καθιστά δυνατή την τακτική επανεξέταση, ώστε να διαπιστώνεται αν εξακολουθούν να πληρούνται όλα τα κριτήρια παρέμβασης που ορίζονται στο άρθρο 5. Όταν τα μέτρα συνεχίζονται ή παρατείνονται, θα πρέπει να κοινοποιούνται εκ νέου στην Επιτροπή βάσει νέας αξιολόγησης της αναγκαιότητάς τους.

1.4 Έκταση του ανταγωνισμού στα κράτη μέλη

Βασικός στόχος της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια —και ιδίως του άρθρου 5— είναι η διασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις λιανικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Στις εκθέσεις τους, 18 κράτη μέλη ανέφεραν ότι θεωρούν ότι υπάρχει αποτελεσματικός ανταγωνισμός σε επίπεδο λιανικής, ενώ πέντε κράτη μέλη²³ απάντησαν ότι δεν υπάρχει.

Δύο δείκτες ανταγωνισμού που χρησιμοποιούνται συνήθως είναι ο δείκτης Herfindahl-Hirschman (στο εξής: δείκτης HHI) και το ποσοστό αλλαγής προμηθευτή²⁴. Ο δείκτης HHI χρησιμοποιεί τα μερίδια αγοράς των προμηθευτών για να μετρήσει τον βαθμό συγκέντρωσης μιας αγοράς· η χαμηλή συγκέντρωση συνδέεται με μεγάλο αριθμό προμηθευτών και, ως εκ τούτου, μεγαλύτερο ανταγωνισμό, ενώ η υψηλή συγκέντρωση συνδέεται με λιγότερο ανταγωνιστικές συνθήκες. Από το 2019 ο μέσος δείκτης HHI στην ΕΕ έχει μειωθεί οριακά, γεγονός που υποδηλώνει κάποια βελτίωση των συνθηκών ανταγωνισμού. Παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις σε ολόκληρη την Ένωση, με ορισμένα κράτη μέλη²⁵ να καταγράφουν εντονότερο ανταγωνισμό και άλλα²⁶ να αντιμετωπίζουν επιδείνωση. Γενικά, τα κράτη μέλη χωρίς ρύθμιση των τιμών κατέγραψαν βελτίωση του ανταγωνισμού, ενώ στα κράτη μέλη όπου σχεδόν όλα τα νοικοκυριά υπάγονταν σε ρυθμιζόμενες τιμές σημειώθηκε οριακή επιδείνωση του ανταγωνισμού (αύξηση του δείκτη HHI κατά 1,7 %). Η κρίση είχε αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό· μεταξύ των 12 κρατών μελών για τα οποία υπάρχουν συνεπή ετήσια στοιχεία για τη συγκέντρωση της αγοράς, ο απλός (μη σταθμισμένος) μέσος δείκτης HHI αυξήθηκε κατά 4,7 %²⁷. Αυτό εξηγείται εν μέρει από την ενοποίηση της αγοράς και την έξοδο προμηθευτών από την αγορά²⁸ (ως αποτέλεσμα της κρίσης) σε ορισμένα κράτη μέλη.

Ο δείκτης HHI για τον τομέα των μη οικιακών καταναλωτών είναι γενικά χαμηλότερος από τον αντίστοιχο δείκτη για τον τομέα των νοικοκυριών σε όλα τα κράτη μέλη. Μολονότι σημειώθηκε κάποια βελτίωση των συνθηκών ανταγωνισμού στον τομέα των μη οικιακών καταναλωτών από το 2019, οι συνθήκες επιδεινώθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια του 2022 και του 2023.

Τα ποσοστά αλλαγής προμηθευτή διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Τα υψηλότερα ποσοστά υποδηλώνουν υγιή ανταγωνιστική αγορά, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά υποδηλώνουν περιορισμένες επιλογές για τους πελάτες ή χαμηλό επίπεδο συμμετοχής των καταναλωτών. Σε ορισμένα κράτη μέλη τα ποσοστά υπερβαίνουν περιστασιακά το 20 %²⁹,

²³ Αυστρία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία και Πολωνία.

²⁴ Στοιχεία και για τους δύο αυτούς δείκτες παρασχέθηκαν από τον ACER.

²⁵ Όπως η Δανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Λετονία και η Πορτογαλία.

²⁶ Συγκεκριμένα, η Εσθονία, η Φινλανδία και η Σλοβενία.

²⁷ Η εκατοστιαία αύξηση αναφέρεται στη μέση μεταβολή του δείκτη HHI μεταξύ 2022 και 2021 για τα ακόλουθα 12 κράτη μέλη: Δανία, Εσθονία, Ισπανία, Φινλανδία, Γαλλία, Κροατία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Λετονία, Πορτογαλία και Σλοβενία.

²⁸ Βλ. πίνακα 10 της έκθεσης παρακολούθησης της αγοράς του ACER για το 2023 σχετικά με τη λιανική αγορά ενέργειας και την προστασία των καταναλωτών. Κατά την περίοδο αυτή, οι έξοδοι προμηθευτών ήταν σημαντικά περισσότερες από τις εισόδους.

²⁹ Όπως η Ισπανία, η Ιταλία και η Πολωνία.

ενώ σε άλλα παραμένουν σταθερά κάτω από το 5 %³⁰. Μετά τη θέσπιση της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια, το ποσοστό αλλαγής προμηθευτή τόσο στον τομέα των νοικοκυριών³¹ όσο και στον τομέα των μη οικιακών καταναλωτών³² έχει αυξηθεί στα περισσότερα κράτη μέλη. Ενώ το μέσο ποσοστό της ΕΕ στον τομέα των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά την έναρξη της κρίσης το 2022 (από 8,7 % σε 9 %), μειώθηκε το 2023 (σε 7,15 %), πιθανώς λόγω των επιπτώσεων της κρίσης στους προμηθευτές και της δυναμικής που εισήγαγαν οι δημόσιες παρεμβάσεις. Παρόμοια τάση καταγράφηκε στον τομέα των μη οικιακών καταναλωτών.

Ο ACER³³ επισήμανε ότι, μεταξύ των κρατών μελών στα οποία το ποσοστό αλλαγής προμηθευτή είναι χαμηλότερο από 10 %, σχεδόν τα τρία τέταρτα (73 %) έχουν προμηθευτές που κατέχουν δεσπόζουσα θέση. Παρατηρεί επίσης ότι οι παρεμβάσεις στις τιμές μπορούν να λειτουργήσουν ως αντικίνητρο για την αλλαγή προμηθευτή, καθώς το ποσοστό των οικιακών πελατών που λαμβάνουν παρεμβάσεις στις τιμές είναι συγκριτικά χαμηλότερο στα κράτη μέλη όπου τα ποσοστά αλλαγής προμηθευτή είναι υψηλότερα από 10 %. Ανάλογη διαφοροποίηση παρατηρείται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά το ποσοστό αλλαγής προμηθευτή στον μη οικιακό τομέα. Γενικά, οι μη οικιακοί πελάτες αλλάζουν προμηθευτή σε υψηλότερα ποσοστά απ' ό,τι τα νοικοκυριά, με το μέσο ποσοστό το 2023 να είναι διπλάσιο από εκείνο των νοικοκυριών.

Εν ολίγοις, μετά τη θέσπιση της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια, οι συνθήκες ανταγωνισμού φαίνεται να έχουν βελτιωθεί ελαφρώς παρά τον αντίκτυπο των κρίσεων στις τιμές της ενέργειας. Ωστόσο, οι συνθήκες διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Πολλές αγορές παραμένουν σχετικά συγκεντρωμένες και μεγάλος αριθμός απαντησάντων (21,7 %) θεωρεί ότι δεν υπάρχει αποτελεσματικός ανταγωνισμός στη λιανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας του οικείου κράτους μέλους.

Στα στοιχεία που υπέβαλαν, τα κράτη μέλη παρείχαν επικαιροποιήσεις σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν³⁴ όσον αφορά τη βελτίωση των συνθηκών ανταγωνισμού, με τα τέσσερα συχνότερα αναφερόμενα εμπόδια να είναι τα εξής:

- 1) τα χαμηλά ποσοστά αλλαγής προμηθευτή και/ή το αναφερόμενο χαμηλό επίπεδο συμμετοχής των καταναλωτών (11 κράτη μέλη)·
- 2) ο αντίκτυπος δεσπόζοντος συμμετέχοντος στην αγορά (10 κράτη μέλη)· και
- 3) το μικρό μέγεθος της αγοράς (εννέα κράτη μέλη)·
- 4) η χαμηλή πρόσβαση στην αγορά χονδρικής και η παρουσία άλλων αντιανταγωνιστικών πρακτικών στην αγορά (πέντε κράτη μέλη).

Τα κράτη μέλη έχουν στη διάθεσή τους «αναμφιβόλως θετικά» μέτρα που μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά τον ανταγωνισμό, τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα της αγοράς και τις επιλογές των καταναλωτών. Τα μέτρα αυτά βελτιώνουν τη διαφάνεια, διασφαλίζουν στους προμηθευτές δίκαιη πρόσβαση στην αγορά χονδρικής και αυξάνουν την ευελιξία στις συμβάσεις λιανικής. Τα μέτρα αυτά περιγράφονται στην επόμενη ενότητα.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, ώστε να διασφαλιστεί η συνοχή σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά ενέργειας, διατηρώντας παράλληλα την ελευθερία επιλογής ως προς τη μορφή και τη μέθοδο για την

³⁰ Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Λιθουανία, Πολωνία και Σλοβακία.

³¹ Αυξήθηκε σε 17 από τα 23 κράτη μέλη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

³² Αυξήθηκε σε 15 από τα 22 κράτη μέλη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

³³ ACER MMR 2024 [ACER-CEER 2024 MMR Retail-1.pdf](#).

³⁴ Μόνο τρία κράτη μέλη (Σουηδία, Σλοβενία και Λετονία) ανέφεραν ότι δεν υπήρχαν αναγνωρίσιμα εμπόδια στον ανταγωνισμό.

επίτευξη κοινού στόχου, όπως είναι χαρακτηριστικό των οδηγιών. Είναι ζωτικής σημασίας τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν πλήρως την οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2024/1711 για τον σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (στο εξής: οδηγία ΣΑΗΕ). Η καθυστερημένη ή ελλιπής μεταφορά των κανόνων αυτών στο εθνικό δίκαιο ενέχει τον κίνδυνο να υπονομεύσει την αποτελεσματικότητά τους και να παρατείνει την ενεργειακή ανασφάλεια. Η Επιτροπή επιβεβαιώνει ότι είναι διαθέσιμη να στηρίξει και να επιταχύνει την ορθή εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας της ΕΕ.

1.4.1 Εθνικά μέτρα για τη βελτίωση του ανταγωνισμού στην αγορά

Στις εκθέσεις των κρατών μελών αναφέρονται συγκεκριμένα μέτρα που θεσπίστηκαν για τη βελτίωση του ανταγωνισμού μετά τη θέσπιση της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια. Τα μέτρα που θεσπίστηκαν ήταν τα εξής:

1. μέτρα για τη διασφάλιση δίκαιης και διαφανούς πρόσβασης στην αγορά χονδρικής (16 κράτη μέλη)·
2. θέσπιση εργαλείων σύγκρισης³⁵ (14 κράτη μέλη)·
3. απλούστευση των διαδικασιών για τη διευκόλυνση της εισόδου νέων προμηθευτών (12 κράτη μέλη)·
4. εκστρατείες διαφήμισης και ενημέρωσης για τους καταναλωτές (εννέα κράτη μέλη)·
5. θέσπιση ειδικών υποχρεώσεων για τους προμηθευτές που κατέχουν δεσπόζουσα θέση (οκτώ κράτη μέλη)·
6. θέσπιση νομοθετικών και κανονιστικών βελτιώσεων (οκτώ κράτη μέλη).

Η δεσπόζουσα θέση ορισμένων παραγόντων της αγοράς τόσο στην παραγωγή όσο και στην προμήθεια εξακολουθεί να παρεμποδίζει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στις λιανικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Η διασφάλιση της δίκαιης και ισότιμης πρόσβασης των προμηθευτών στη χονδρική αγορά —μεταξύ άλλων μέσω συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και συμβάσεων επί διαφοράς, όπως θεσπίστηκαν με τη μεταρρύθμιση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας³⁶— είναι καίριας σημασίας για τη λειτουργία της αγοράς, ιδίως στα κράτη μέλη με σημαντική συγκέντρωση της αγοράς.

Προκειμένου να βελτιωθεί η εφαρμογή του άρθρου 5, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα για την εξισορρόπηση της αγοράς, διασφαλίζοντας ισότιμη και δίκαιη πρόσβαση στην αγορά χονδρικής για όλους τους προμηθευτές και διατηρώντας πλήρη διαφάνεια.

Για τον ανταγωνισμό απαιτείται επίσης η προώθηση της ευελιξίας χωρίς ορυκτά καύσιμα σε όλες τις συμβάσεις αγοράς λιανικής, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνάπτονται σε ρυθμιζόμενες αγορές. Δεδομένων των περιορισμών του δικτύου και της ανάγκης για οικονομικά προσιτή ενέργεια, οι ευέλικτες συμβάσεις προμήθειας έχουν καταστεί βασική λύση.

Η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών είναι ζωτικής σημασίας για να καταστεί δυνατή η διάθεση πιο ευέλικτων συμβάσεων προμήθειας. Η ευελιξία είναι πλέον ενσωματωμένη σε πολλές προσφορές λιανικής —από τη δυναμική τιμολόγηση και την τιμολόγηση με βάση τον χρόνο χρήσης έως τα υβριδικά μοντέλα, που συνδυάζουν σταθερότητα και ικανότητα ανταπόκρισης— παρέχοντας στους καταναλωτές νέους τρόπους μείωσης των λογαριασμών και στήριξης της σταθερότητας του δικτύου.

³⁵ Το μέτρο αυτό είναι υποχρεωτικό βάσει του άρθρου 14 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια.

³⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1747 για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2019/942 και (ΕΕ) 2019/943 όσον αφορά τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης.

Η Γαλλία και η Ισπανία καταδεικνύουν ότι η ευελιξία μπορεί επίσης να λειτουργήσει υπό καθεστώς ρυθμιζόμενων τιμολογίων μέσω μηχανισμών όπως η ημερήσια/νυχτερινή τιμολόγηση και οι δομές που συνδέονται με τη χονδρική αγορά.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιταχύνουν την εγκατάσταση έξυπνων μετρητών, με τη στήριξη σαφών στρατηγικών συμμετοχής των καταναλωτών για τη μεγιστοποίηση της συμμετοχής σε ευέλικτες προσφορές. Θα πρέπει να ενθαρρύνουν όλους τους προμηθευτές, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμιζόμενων, όπου αυτό είναι εφικτό, να ενσωματώνουν χαρακτηριστικά ευελιξίας, όπως τιμολόγηση με βάση τον χρόνο χρήσης ή υβριδική τιμολόγηση, με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών.

Όσον αφορά τον συνδυασμό της ευελιξίας με τη ρύθμιση των τιμών, το πλαίσιο που κατοχυρώνεται στο άρθρο 66α της οδηγίας ΣΑΗΕ διασφαλίζει ότι τα νοικοκυριά και οι ΜΜΕ εξακολουθούν να έχουν κίνητρα να μειώνουν την κατανάλωση ακόμη και υπό καθεστώς ρυθμιζόμενης τιμολόγησης. Αρκετά κράτη μέλη εφάρμοσαν επιτυχώς την αρχή αυτή κατά τη διάρκεια της ενεργειακής κρίσης και τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 66α θα μπορούσαν επίσης να εφαρμοστούν από τα κράτη μέλη σε περιόδους εκτός κρίσης, προστατεύοντας τους καταναλωτές και διατηρώντας τις ενδείξεις τιμών.

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

2.1 Η ευελιξία ως βασικός παράγοντας διευκόλυνσης ενός απανθρακοποιημένου συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας με επίκεντρο τον καταναλωτή

Η ευελιξία από την πλευρά της ζήτησης μπορεί να στηρίξει μια αποτελεσματική και ανταγωνιστική λιανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και να αποφέρει οφέλη τόσο απευθείας στους καταναλωτές όσο και στο ευρύτερο σύστημα. Η ενεργοποίηση της ευελιξίας στη λιανική αγορά θα συμβάλει στην ενσωμάτωση της παραγωγής μεταβλητών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και θα ενδυναμώσει τους καταναλωτές ώστε να διαχειρίζονται καλύτερα την ενέργειά τους. Η αξιοποίηση αυτής της ευελιξίας προϋποθέτει ένα αποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο που προστατεύει τους καταναλωτές, προωθεί την ισότιμη πρόσβαση και διατηρεί την οικονομική προσιτότητα. Οι υποδομές έξυπνης μέτρησης θα είναι καίριας σημασίας για την αλλαγή αυτή.

Γενικά, οι καταναλωτές που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν και να προσφέρουν την ευελιξία τους στην αγορά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να το πράξουν. Για τον σκοπό αυτό, χρειάζονται σαφές νομικό πλαίσιο, καινοτόμες λύσεις και προϊόντα που θα επιτρέπουν στους καταναλωτές να επωφελούνται από δυνατότητες επιλογής, καθώς και από δίκαιες τιμές και ανταμοιβές. Επιπλέον, οι καταναλωτές θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες και εργαλεία μέσω έξυπνων συστημάτων μέτρησης³⁷ και αποτελεσματικών ρυθμίσεων πρόσβασης σε δεδομένα που τους δίνουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε τεκμηριωμένες επιλογές.

Είναι εξίσου σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι τελικοί πελάτες που επιδεικνύουν ευελιξία προστατεύονται με ισχυρές διασφαλίσεις όσον αφορά τις συμβατικές ρυθμίσεις, τη διαφάνεια και την πληροφόρηση σχετικά με τα προϊόντα και τις τιμές, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η προστασία των δεδομένων. Οι προμηθευτές που παρέχουν ευέλικτες συμβάσεις λιανικής και ιδίως συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης θα πρέπει να ενημερώνουν επαρκώς τους καταναλωτές σχετικά με τους συναφείς κινδύνους και τα οφέλη των εν λόγω προσφορών.

Τέλος, πρέπει να ενισχυθεί ενεργά η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών· στοχευμένες εκστρατείες και πρωτοβουλίες επικοινωνίας μπορούν να συμβάλουν στην ανάδειξη των δυνατικών οφελών και κινδύνων της ευέλικτης συμμετοχής, στηρίζοντας την ενημερωμένη συμμετοχή και ενθαρρύνοντας περισσότερους καταναλωτές να συμβάλουν.

2.2 Προγράμματα απόκρισης της ζήτησης

Το άρθρο 2 σημείο 20 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια ορίζει ως «απόκριση ζήτησης» τις αλλαγές στο ηλεκτρικό φορτίο από τους τελικούς πελάτες σε σύγκριση με τις κανονικές ή τρέχουσες καταναλωτικές τους συνήθειες, με βάση τα σήματα της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της απόκρισης σε χρονικά μεταβαλλόμενες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας ή σε οικονομικά κίνητρα, ή σε απόκριση μετά την αποδοχή προσφοράς του τελικού πελάτη, μεμονωμένα ή μέσω σωρευτικής εκπροσώπησης, με σκοπό την πώληση της μείωσης ή της αύξησης της ζήτησης σε δεδομένη τιμή σε οργανωμένες αγορές.

Τα προγράμματα απόκρισης της ζήτησης διακρίνονται γενικά σε προγράμματα βάσει τιμής (ή «έμμεσα») και σε προγράμματα βάσει κινήτρων (ή «ρητά»). Στην απόκριση ζήτησης βάσει κινήτρων, οι καταναλωτές, συχνά μέσω τρίτου, συμφωνούν εκ των προτέρων να μειώσουν ή

³⁷ Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 σημείο 23 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, ως «έξυπνο σύστημα μέτρησης» νοείται ηλεκτρονικό σύστημα το οποίο μπορεί να μετρά την ποσότητα της ηλεκτρικής ενέργειας που τροφοδοτείται στο δίκτυο ή την κατανάλωση ενέργειας από το δίκτυο, παρέχοντας περισσότερες πληροφορίες από έναν συμβατικό μετρητή, και μπορεί να μεταδίδει και να λαμβάνει δεδομένα για σκοπούς πληροφόρησης, παρακολούθησης και ελέγχου, χρησιμοποιώντας μια μορφή ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

να μετατοπίσουν τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας με αντάλλαγμα άμεση οικονομική αποζημίωση. Στην πράξη, αυτό το είδος ευελιξίας χρησιμοποιείται κυρίως στις αγορές εξισορρόπησης, στις επικουρικές υπηρεσίες και, κατά περίπτωση, στους μηχανισμούς δυναμικότητας. Οι φορείς σωρευτικής εκπροσώπησης διαδραματίζουν καίριο ρόλο στον συνδυασμό μικρότερων φορτίων ευελιξίας από νοικοκυριά, επιχειρήσεις και μικρούς βιομηχανικούς πελάτες, καθώς και από πόρους αποθήκευσης, σε ποσότητες αρκετά μεγάλες ώστε να συμμετέχουν ουσιαστικά στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και να παρέχουν υπηρεσίες στο σύστημα.

Η διασφάλιση ότι οι φορείς σωρευτικής εκπροσώπησης, συμπεριλαμβανομένων των ανεξάρτητων φορέων σωρευτικής εκπροσώπησης, μπορούν να έχουν πρόσβαση στις αγορές με διαφανείς όρους που δεν εισάγουν διακρίσεις και ότι οι καταναλωτές μπορούν εύκολα να εγγραφούν στις υπηρεσίες τους, είναι ουσιαστικής σημασίας για την απελευθέρωση της απόκρισης ζήτησης βάσει κινήτρων.

Οι ευέλικτες συμβάσεις λιανικής εμπίπτουν στην απόκριση ζήτησης βάσει τιμών. Στην περίπτωση αυτή, οι καταναλωτές αντιδρούν στις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας που μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου —όπως τα τιμολόγια χρόνου χρήσης, η δυναμική τιμολόγηση ή η κρίσιμη τιμολόγηση των ωρών αιχμής— και προσαρμόζουν αναλόγως την κατανάλωσή τους, χωρίς να αναλαμβάνουν χωριστή ρητή δέσμευση για την παροχή συγκεκριμένης μείωσης φορτίου.

2.3 Νομικό πλαίσιο

Η δέσμη μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» εισήγαγε το πλαίσιο για την ευελιξία της ζήτησης, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού των βασικών ρόλων και αρμοδιοτήτων μεταξύ των συμμετεχόντων στην αγορά, καθώς και των όρων που διέπουν την ευέλικτη λιανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Από κοινού, η οδηγία (ΕΕ) 2019/944, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία ΣΑΗΕ³⁸, και ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/943 για την ηλεκτρική ενέργεια³⁹ (στο εξής: κανονισμός για την ηλεκτρική ενέργεια), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1747⁴⁰, παρέχουν το νομικό πλαίσιο για τις ευέλικτες προσφορές λιανικής, συμπεριλαμβανομένων διατάξεων που επιτρέπουν στους καταναλωτές να έχουν χωριστές συμβάσεις για ευέλικτα φορτία, όπως η φόρτιση ηλεκτρικών οχημάτων και οι αντλίες θερμότητας, ανεξάρτητα από την κύρια οικιακή τους χρήση.

Η απόκριση ζήτησης είναι πιο αποτελεσματική όταν οι καταναλωτές έχουν πρόσβαση σε τιμές λιανικής βασιζόμενες στην αγορά, όπως απαιτείται από το άρθρο 5 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια. Στα κράτη μέλη στα οποία εξακολουθούν να εφαρμόζονται παρεμβάσεις στις τιμές, η σταδιακή κατάργηση των παρεμβάσεων αυτών πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο προσεκτικής διαχείρισης, ώστε να διασφαλίζεται η οικονομική προσιτότητα και, παράλληλα, να καθίσταται δυνατή η παροχή σαφών ενδείξεων τιμών για τη στήριξη ευέλικτων συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Το άρθρο 11 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια συμπληρώνει τις βασικές διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη επιλογή προμηθευτή και τις βασιζόμενες στην αγορά τιμές

³⁸ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1711 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2018/2001 και (ΕΕ) 2019/944 όσον αφορά τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης (ΕΕ L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj>).

³⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιτύπωση) (ΕΕ L 158 της 14.6.2019, σ. 54, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>).

⁴⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1747 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2019/942 και (ΕΕ) 2019/943 όσον αφορά τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης (ΕΕ L, 2024/1747, 26.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>).

προμήθειας, απαιτώντας να διατίθεται στην αγορά τουλάχιστον μία σύμβαση δυναμικής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας για τους τελικούς πελάτες με έξυπνο μετρητή. Για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης, καθώς και για τη διευκόλυνση της λήψης τεκμηριωμένων αποφάσεων, οι προμηθευτές υποχρεούνται να περιγράφουν με σαφήνεια τα πιθανά οφέλη και τους κινδύνους πριν οι πελάτες συνάψουν τη σύμβαση.

Οι διατάξεις αυτές ενισχύονται από το άρθρο 13 σχετικά με τις συμβάσεις σωρευτικής εκπροσώπησης και τα άρθρα 15 και 17, τα οποία καθορίζουν το καθεστώς που διέπει τους ενεργούς πελάτες και την απόκριση ζήτησης μέσω σωρευτικής εκπροσώπησης. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν την πρόσβαση χωρίς διακρίσεις σε όλες τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας για τους καταναλωτές και τους φορείς σωρευτικής εκπροσώπησης, θεσπίζοντας κατάλληλους μηχανισμούς της αγοράς που επιτρέπουν τη συμμετοχή της ευελιξίας σε όλες τις αγορές και τη δέουσα αποτίμησή της.

Οι επικείμενοι κανόνες, όπως ο κώδικας δικτύου για την απόκριση της ζήτησης⁴¹, ο οποίος θα καθορίσει κοινό ενωσιακό πλαίσιο για την ενεργοποίηση και την ανταμοιβή της ευελιξίας σε όλες τις αγορές, καθώς και η εκτελεστική πράξη για τη διαλειτουργικότητα των δεδομένων όσον αφορά την απόκριση της ζήτησης⁴², η οποία θα διευκολύνει την πρόσβαση στα σχετικά δεδομένα, αναμένεται να συμπληρώσουν το υφιστάμενο πλαίσιο και να στηρίξουν περαιτέρω την εφαρμογή της απόκρισης της ζήτησης. Επιπλέον, ο κώδικας δεοντολογίας για τις έξυπνες συσκευές⁴³ θα συμβάλει στο να διασφαλιστεί ότι οι συνδεδεμένες συσκευές στα έξυπνα σπίτια μπορούν να ανταποκρίνονται απρόσκοπτα σε ευέλικτες συμβάσεις προμήθειας, ενισχύοντας τόσο τη συμμετοχή των καταναλωτών όσο και την αποδοτικότητα του συστήματος.

2.4 Η έξυπνη μέτρηση ως θεμελιώδης παράγοντας διευκόλυνσης

Οι έξυπνοι μετρητές αποτελούν ουσιώδη απαίτηση για τη συμμετοχή των καταναλωτών στην ευέλικτη κατανάλωση ενέργειας, καθιστώντας δυνατή τη χρέωση βάσει χρόνου, παρέχοντας πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο και στηρίζοντας την αυτοματοποίηση. Παρέχουν επίσης βελτιωμένη και ασφαλή πρόσβαση σε δεδομένα μέτρησης και κατανάλωσης και βοηθούν τους τελικούς πελάτες να λαμβάνουν σαφείς εκτιμήσεις κόστους και εξατομικευμένες προσφορές. Αυτό τους δίνει τη δυνατότητα να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις. Στα κράτη μέλη όπου η εγκατάσταση έχει προχωρήσει περισσότερο, οι καταναλωτές απολαμβάνουν ήδη προϊόντα που συνδέονται με τις τιμές της αγοράς χονδρικής, τα οποία δημιουργούν κίνητρα για ανταπόκριση από την πλευρά της ζήτησης και συμβάλλουν στη μείωση του κόστους του συστήματος.

Μολονότι η εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων μέτρησης σε ολόκληρη την ΕΕ έχει προχωρήσει σημαντικά, η κατάσταση παραμένει άνιση. Το ποσοστό διείσδυσης των έξυπνων συστημάτων μέτρησης ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ των 27 ανήλθε σε περίπου 60 % στο τέλος του 2024, με βάση στοιχεία των ACER-CEER⁴⁴. Δεκαπέντε κράτη μέλη έχουν επιτύχει επίπεδα διείσδυσης άνω του 80 %, συμπεριλαμβανομένων δέκα κρατών μελών που βρίσκονται κοντά στην πλήρη κάλυψη. Δώδεκα κράτη μέλη παραμένουν κάτω από το 80 %, εκ των οποίων επτά υστερούν είτε λόγω καθυστερήσεων στην εγκατάσταση είτε επειδή δεν έχουν ακόμη

⁴¹ Η νομική βάση για τον εν λόγω κώδικα δικτύου προβλέπεται στο άρθρο 59 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΕ) 2019/943.

⁴² Η νομική βάση για την εν λόγω εκτελεστική πράξη προβλέπεται στο άρθρο 24 παράγραφος 2 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944.

⁴³ Ιστότοπος του JRC της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τον κώδικα δεοντολογίας για τις ενεργειακά έξυπνες συσκευές, προσπελάστηκε στις 25.9.2025· url: <https://ses.jrc.ec.europa.eu/development-of-policy-proposals-for-energy-smart-appliances>.

⁴⁴ ACER-CEER, έκθεση παρακολούθησης της λιανικής αγοράς ενέργειας 2024 (Σεπτέμβριος 2024) και δεδομένα παρακολούθησης για το 2024 από τα ενημερωτικά δελτία χωρών του ACER για την ηλεκτρική ενέργεια (Ιούλιος 2025).

αποφασίσει να προχωρήσουν σε εγκατάσταση μεγάλης κλίμακας. Το ακόλουθο γράφημα δείχνει τη διείσδυση των έξυπνων μετρητών σε ολόκληρη την ΕΕ.

Γράφημα 1: Εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων μέτρησης στην ΕΕ [με βάση τα δεδομένα της έκθεσης παρακολούθησης της αγοράς των ACER-CEER 2024 και τα δελτία ανά χώρα του ACER (Ιούλιος 2025)].

Τα έξυπνα συστήματα μέτρησης πρέπει να ενσωματώνουν τις λειτουργικές δυνατότητες που ορίζονται στο άρθρο 20 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια. Λειτουργικές δυνατότητες όπως η παροχή επικυρωμένων δεδομένων μέτρησης και η παροχή δεδομένων σε σχεδόν πραγματικό χρόνο που αντικατοπτρίζουν την περίοδο εκκαθάρισης ανισορροπιών ισοζυγίου στην εθνική αγορά είναι ζωτικής σημασίας για την εισαγωγή ενεργειακών υπηρεσιών που ανταμείβουν τις εύελικτες καταναλωτικές συνήθειες.

Επιπλέον, οι καταναλωτές χρειάζονται κατάλληλες συμβουλές και πληροφορίες πριν ή κατά τον χρόνο εγκατάστασης των έξυπνων μετρητών. Αυτό είναι απαραίτητο για την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και τη διευκόλυνση λήψης τεκμηριωμένων επιλογών. Οι εν λόγω συμβουλές και πληροφορίες θα πρέπει να αποσκοπούν όχι μόνο στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τις επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους οι καταναλωτές, αλλά και στην ενίσχυση της κατανόησης του τρόπου με τον οποίο οι συσκευές που καθιστούν δυνατή την ευελιξία (όπως οι αντλίες θερμότητας, οι φορτιστές ηλεκτρικών οχημάτων ή οι έξυπνες οικιακές συσκευές) μπορούν να αλληλεπιδρούν με τους έξυπνους μετρητές. Αυτό θα συμβάλει στην επιτάχυνση της αποτελεσματικής χρήσης της ευελιξίας στις αγορές λιανικής, με την προώθηση της πρακτικής ενοποίησης των εύελικτων συσκευών και των υποδομών έξυπνης μέτρησης.

Η διαλειτουργική πρόσβαση σε δεδομένα μέτρησης και κατανάλωσης είναι εξίσου ζωτικής σημασίας για την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού των έξυπνων μετρητών και τη διευκόλυνση των υπηρεσιών ευελιξίας. Η Επιτροπή προετοιμάζει το έδαφος για πιο ειδικούς τεχνικούς κανόνες σχετικά με τη διαλειτουργικότητα των δεδομένων για την απόκριση ζήτησης. Η δυνατότητα πρόσβασης σε δεδομένα μέτρησης είναι ουσιώδης όχι μόνο για τη στήριξη των υπηρεσιών απόκρισης ζήτησης, αλλά και για την προώθηση καινοτόμων

προσφορών λιανικής και την ενδυνάμωση των καταναλωτών ώστε να διαχειρίζονται ενεργά τις δυνατότητές τους όσον αφορά την κατανάλωση και την ευελιξία.

Στο πλαίσιο αυτό, ξεχωρίζουν τρεις προτεραιότητες:

- **Ταχεία ανάπτυξη:** Να διασφαλιστεί ότι οι έξυπνοι μετρητές εγκαθίστανται χωρίς καθυστέρηση και διαθέτουν λειτουργικές δυνατότητες που επιτρέπουν δυναμικές τιμές, ανατροφοδότηση σε σχεδόν πραγματικό χρόνο και διαλειτουργικότητα για απρόσκοπτη πρόσβαση σε δεδομένα με ασφαλή τρόπο.
- **Διαλειτουργική πρόσβαση σε δεδομένα:** Οι απαιτήσεις της ΕΕ για την πρόσβαση σε δεδομένα, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού (ΕΕ) 2023/1162^{45,46}, διασφαλίζουν ότι τόσο οι πάροχοι υπηρεσιών όσο και οι καταναλωτές μπορούν να χρησιμοποιούν εύκολα και αποτελεσματικά τα δεδομένα μέτρησης και κατανάλωσης στις υπηρεσίες ευελιξίας.
- **Συμμετοχή των καταναλωτών:** Για να είναι πλήρως αποτελεσματική, η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών συνοδεύεται καλύτερα από σαφή επικοινωνία, οικιακές οθόνες απεικόνισης και ψηφιακά εργαλεία που επιτρέπουν στους καταναλωτές να βλέπουν, να κατανοούν και να αξιοποιούν τα δεδομένα τους για την κατανάλωση και το ενεργειακό κόστος.

2.5 Προώθηση ευέλικτων συμβάσεων λιανικής που είναι κατάλληλες για τον επιδιωκόμενο σκοπό

Οι ευέλικτες συμβάσεις λιανικής επιτρέπουν στους καταναλωτές να αλληλεπιδρούν με την αγορά μέσω ενδείξεων τιμών, να διαχειρίζονται τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας και να μειώνουν τους λογαριασμούς τους, ενώ παράλληλα καθιστούν δυνατή την καλύτερη διαχείριση των περιόδων αιχμής. Υποστηρίζουν επίσης την αποδοτικότητα του συστήματος και την ενσωμάτωση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, παρέχοντας κίνητρα για κατανάλωση σε περιόδους άφθονης ηλεκτρικής ενέργειας χαμηλού κόστους και χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

Υπάρχουν διάφορα είδη ευέλικτων συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία είναι κατάλληλα για διαφορετικά προφίλ καταναλωτών:

- Οι συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης⁴⁷, οι οποίες βασίζονται στις τιμές της αγοράς χονδρικής, παρέχουν στους καταναλωτές ενδείξεις τιμών που ενθαρρύνουν προσαρμογές της χρήσης ενέργειας σε πραγματικό χρόνο. Είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τους καταναλωτές που διαθέτουν ευέλικτα περιουσιακά στοιχεία, όπως ηλεκτρικά οχήματα και αντλίες θερμότητας, τα οποία μπορούν εύκολα να μετατοπίζουν τη ζήτησή τους και να μειώνουν σημαντικά τους λογαριασμούς ενέργειας.
- Τα προϊόντα προμήθειας με βάση τον χρόνο χρήσης, τα οποία διαιρούν την ημέρα σε περιορισμένο αριθμό χρονικών διαστημάτων τιμολόγησης (π.χ. ζώνες ημέρας/νύχτας ή αιχμής/εκτός αιχμής). Είναι λιγότερο περίπλοκα και πιο προβλέψιμα και είναι προσβάσιμα σε τελικούς χρήστες με σταθερή δυνατότητα μετατόπισης του φορτίου.

⁴⁵ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2023/1162 της Επιτροπής, της 6ης Ιουνίου 2023, σχετικά με απαιτήσεις διαλειτουργικότητας και αμερόληπτες και διαφανείς διαδικασίες για την πρόσβαση σε δεδομένα μέτρησης και κατανάλωσης (ΕΕ L 154 της 15.6.2023, σ. 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/1162/oj).

⁴⁶ Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/1162 παρέχει διαφανές πλαίσιο που επιτρέπει στους τελικούς πελάτες και τα επιλέξιμα μέρη να έχουν πρόσβαση σε επικυρωμένα ιστορικά και μη επικυρωμένα δεδομένα μέτρησης και κατανάλωσης σε σχεδόν πραγματικό χρόνο με έγκαιρο, απλό και ασφαλή τρόπο. Ο κανονισμός θεσπίζει κανόνες που διευκολύνουν τη διαλειτουργικότητα της πρόσβασης σε δεδομένα και της ανταλλαγής δεδομένων από τους συμμετέχοντες στην αγορά, προωθώντας παράλληλα τις ενεργειακές υπηρεσίες και τον ανταγωνισμό στην αγορά λιανικής.

⁴⁷ Η δυναμική τιμολόγηση αναφέρεται συχνά ως τιμολόγηση σε πραγματικό χρόνο (real-time pricing, RTP), βλ. για παράδειγμα Florence School of Regulation, «Dynamic Retail Electricity Tariffs: Choices and Barriers», 2020.

- Οι υβριδικές συμβάσεις, οι οποίες συχνά ενσωματώνουν σταθερό και ευέλικτο στοιχείο τιμολόγησης για τους καταναλωτές που επιθυμούν να έχουν πιο προβλέψιμο ενεργειακό κόστος. Επιτρέπουν στον καταναλωτή να αξιοποιήσει το πλεονέκτημα της ευελιξίας, αποφεύγοντας παράλληλα την πλήρη έκθεση στη μεταβλητότητα των τιμών.
- Η κρίσιμη τιμολόγηση των ωρών αιχμής (CPP), κατά την οποία οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας αυξάνονται σημαντικά σε περιόδους υπερβολικής ζήτησης ή περιορισμένης προσφοράς (π.χ. όταν η συμβολή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι χαμηλή).

Συνολικά τα ανωτέρω παρέχουν στον καταναλωτή ευρύ φάσμα επιλογών, το οποίο εναρμονίζεται με την ικανότητα και την προθυμία του καταναλωτή να επιδείξει ευελιξία.

Συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας: Οι συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης συνδέουν τις τιμές λιανικής απευθείας με τις τιμές της αγοράς χονδρικής, συνήθως την αγορά επόμενης ημέρας ή την ενδοημερήσια αγορά. Μπορούν να προσφέρουν σημαντική εξοικονόμηση του ενεργειακού κόστους σε καταναλωτές με ευέλικτα περιουσιακά στοιχεία και προθυμία διαχείρισης του κινδύνου των τιμών, όπως οι ιδιοκτήτες ηλεκτρικών οχημάτων ή τα νοικοκυριά με έξυπνα συστήματα θέρμανσης, καθώς επιτρέπουν στους καταναλωτές να επωφελούνται από χαμηλότερες τιμές όταν η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές είναι άφθονη, ενώ εκτίθενται σε υψηλότερες τιμές όταν το σύστημα βρίσκεται υπό πίεση⁴⁸.

Σύμφωνα με τα στοιχεία των ACER-CEER⁴⁹, συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης διατίθενται στα νοικοκυριά σε 16 κράτη μέλη· ωστόσο, λίγες μόνο χώρες παρουσιάζουν σημαντική απορρόφηση των εν λόγω συμβάσεων⁵⁰. Αρκετά κράτη μέλη με πολύ χαμηλή διείσδυση έξυπνων μετρητών δεν προσφέρουν καθόλου συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης, με ελάχιστες μόνο εξαιρέσεις. Σ' αυτές τις αγορές, η απουσία υποστηρικτικών υποδομών εξηγεί την έλλειψη ευέλικτων προσφορών λιανικής, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της επιτάχυνσης της εγκατάστασης έξυπνων συστημάτων μέτρησης για την απελευθέρωση της ευελιξίας από την πλευρά της ζήτησης.

Νομικό πλαίσιο και βασικές αρχές για τις συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας: Η οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια ορίζει τη «σύμβαση δυναμικής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας» ως σύμβαση προμήθειας που αντικατοπτρίζει τις τιμές στις αγορές άμεσης παράδοσης σε χρονικά διαστήματα τουλάχιστον ίσα με την περίοδο εκκαθάρισης της αγοράς⁵¹. Όλοι οι καταναλωτές με έξυπνο μετρητή απολαμβάνουν το δικαίωμα να έχουν πρόσβαση σε σύμβαση δυναμικής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας από τουλάχιστον έναν προμηθευτή, καθώς και από όλους τους προμηθευτές που διαθέτουν περισσότερους από 200 000 πελάτες στη χώρα. Οι συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης θα πρέπει να αποτυπώνουν με σαφήνεια τις διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς, ώστε οι καταναλωτές να μπορούν να ανταποκρίνονται αναλόγως. Ο γενικός στόχος είναι οι τελικοί πελάτες που υπάγονται σε συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης να προσαρμόζουν τις καταναλωτικές τους συνήθειες με

⁴⁸ Με βάση δεδομένα από την έκθεση παρακολούθησης της αγοράς του ACER για το 2025 («Rewarding Flexibility: How retail contract choice can help unlock consumer flexibility») και τους υπολογισμούς της ίδιας της Επιτροπής, οι καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας μπορούν να επιτύχουν εξοικονόμηση έως και 40 % εάν στραφούν σε σύμβαση δυναμικής τιμολόγησης και διαχειρίζονται ενεργά την κατανάλωσή τους.

⁴⁹ ACER-CEER, Energy Retail MMR report 2024 (έκθεση παρακολούθησης της λιανικής αγοράς ενέργειας 2024) (πίνακας παραρτήματος 3).

⁵⁰ Σύμφωνα με τα δελτία ανά χώρα του ACER για την ηλεκτρική ενέργεια (Ιούλιος 2025), μόνο σε λίγα κράτη μέλη η διείσδυση των συμβάσεων δυναμικής τιμολόγησης υπερβαίνει το 5 % (FI, LV, NL, SE, ES).

⁵¹ Ως «σύμβαση δυναμικής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας» νοείται η σύμβαση προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ προμηθευτή και τελικού πελάτη η οποία αντικατοπτρίζει τη διακύμανση της τιμής στις αγορές άμεσης παράδοσης, συμπεριλαμβανομένων των αγορών επόμενης ημέρας και των ενδοημερήσιων αγορών, σε χρονικά διαστήματα τουλάχιστον ίσα με τη συχνότητα εκκαθάρισης της αγοράς.

ευέλικτο τρόπο, συμβάλλοντας στον μετριασμό των απότομων αυξήσεων των τιμών χονδρικής.

Το άρθρο 11 παράγραφος 1α της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια απαιτεί, πριν από τη σύναψη ή την παράταση οποιασδήποτε σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης σύμβασης δυναμικής τιμολόγησης, οι πελάτες να ενημερώνονται σχετικά με τη συνολική τιμή και την ανάλυσή της, καθώς και σχετικά με το αν η τιμή είναι σταθερή, μεταβλητή ή δυναμική. Μολονότι δεν είναι δυνατόν, στο πλαίσιο σύμβασης δυναμικής τιμολόγησης, οι προμηθευτές να κοινοποιούν την τελική τιμή στον καταναλωτή εβδομάδες εκ των προτέρων⁵², θα πρέπει να είναι σε θέση να κοινοποιούν με σαφήνεια τον τρόπο με τον οποίο οι τιμές της αγοράς άμεσης παράδοσης μεταφράζονται σε τιμές καταναλωτή.

Επιπλέον, και όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, οι τελικοί πελάτες πρέπει να έχουν ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους προμηθευτές σχετικά με τις ευκαιρίες (π.χ. χαμηλότερο κόστος κατά την προσαρμογή της κατανάλωσης σε φθηνότερες περιόδους, συμμετοχή στην ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), το κόστος και τους κινδύνους (π.χ. έκθεση σε απότομες αυξήσεις των τιμών, μεγαλύτερη μεταβλητότητα των λογαριασμών για τους καταναλωτές χωρίς ευελιξία). Είναι εξίσου σημαντικό να ενημερώνονται οι τελικοί πελάτες σχετικά με τις τεχνικές προϋποθέσεις, ιδίως την ανάγκη για κατάλληλο έξυπνο μετρητή.

Υβριδικές συμβάσεις: Οι συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης ενδέχεται να μην είναι κατάλληλες για όλους τους πελάτες. Οι περιστάσεις ορισμένων καταναλωτών μπορεί να είναι τέτοιες ώστε να περιορίζουν την ευελιξία που μπορούν να παρέχουν στο πλαίσιο σύμβασης δυναμικής τιμολόγησης. Άλλοι καταναλωτές μπορεί να ανησυχούν για την έκθεσή τους σε χρηματοοικονομικό κίνδυνο σε περιόδους έντονης μεταβλητότητας των τιμών.

Οι πρόσφατες απότομες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας κατέστησαν το γεγονός αυτό ακόμη πιο προφανές, αναδεικνύοντας την ανάγκη για συμβατικές επιλογές που προσφέρουν τόσο ευελιξία όσο και σταθερότητα. Οι συμβάσεις υβριδικής τιμολόγησης προσφέρουν συνδυασμό σταθερότητας και ευελιξίας ο οποίος μπορεί να είναι ιδανικός για καταναλωτές που επιθυμούν να διατηρούν προβλέψιμους τους λογαριασμούς ενέργειας, αλλά είναι επίσης ανοικτοί στην εξοικονόμηση χρημάτων μέσω της προσαρμογής του τρόπου και του χρόνου χρήσης της ηλεκτρικής ενέργειας. Με τον συνδυασμό προβλεψιμότητας και δυνατότητας ανταπόκρισης, οι υβριδικές συμβάσεις μπορούν να προσαρμόζονται σε διαφορετικές ανάγκες των καταναλωτών και έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν ορισμένο βαθμό ασφάλειας παράλληλα με ορισμένο επίπεδο ευελιξίας, παρέχοντας έτσι στους καταναλωτές περισσότερες επιλογές, έλεγχο και εμπιστοσύνη στη διαχείριση της χρήσης της ενέργειάς τους.

Οι ACER-CEER⁵³ διακρίνουν διάφορα είδη υβριδικών συμβάσεων. Ορισμένες υβριδικές συμβάσεις έχουν σχεδιαστεί ώστε να προστατεύουν τους καταναλωτές από απότομες αυξήσεις των τιμών, ενώ παράλληλα εξακολουθούν να αντικατοπτρίζουν τις τάσεις της αγοράς. Για παράδειγμα, ορισμένες συμβάσεις περιλαμβάνουν ανώτατα όρια τιμών, ώστε ο καταναλωτής να μην αντιμετωπίζει απροσδόκητα υψηλούς λογαριασμούς. Άλλες συμβάσεις προσφέρουν δωρεάν ή μειωμένες τιμές για ορισμένες ώρες, ενθαρρύνοντας τους καταναλωτές να μετατοπίζουν τη χρήση τους σ' αυτές τις περιόδους χαμηλότερου κόστους. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα εξατομικευμένων συμβάσεων για ηλεκτρικά οχήματα, οι οποίες συνδυάζουν σταθερές τιμές εκτός αιχμής με κίνητρα έξυπνης φόρτισης. Οι εν λόγω συμβάσεις θα μπορούσαν να καλύπτουν δυνατότητες αμφίδρομης φόρτισης, παρέχοντας ειδικά κίνητρα

⁵² Όπως απαιτείται από το άρθρο 10 παράγραφος 4 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944.

⁵³ ACER-CEER, Energy Retail Market MMR 2024 (Έκθεση παρακολούθησης της λιανικής αγοράς ενέργειας 2024).

στους καταναλωτές να εκφορτίζουν σε περιόδους αιχμής της ζήτησης και να φορτίζουν όταν οι τιμές είναι χαμηλές.

Για τη στήριξη της υιοθέτησης υβριδικών συμβάσεων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν κανονιστικές συνθήκες που να επιτρέπουν στους προμηθευτές να πειραματίζονται με καινοτόμες υβριδικές προσφορές, με παράλληλη διασφάλιση της διαφάνειας, της συγκρισιμότητας και της προστασίας των καταναλωτών. Η προβολή των εν λόγω προϊόντων μέσω εργαλείων σύγκρισης τιμών θα είναι ζωτικής σημασίας, ώστε οι καταναλωτές να μπορούν να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και να αποφεύγεται η σύγχυση.

Παραδείγματα από τα κράτη μέλη⁵⁴

Στη **Φινλανδία**, μια υβριδική σύμβαση⁵⁵ συνδυάζει σταθερή και ευέλικτη τιμολόγηση. Οι καταναλωτές καταβάλλουν σταθερή τιμή για την κατανάλωσή τους, αλλά μπορούν να μειώνουν τους λογαριασμούς τους μετατοπίζοντας τη χρήση τους σε ώρες με χαμηλότερες τιμές (π.χ. μεταξύ 1:00 π.μ. και 6:00 π.μ.). Μπορούν να επωφελούνται από τον ορθό χρονισμό των ενεργοβόρων δραστηριοτήτων, όπως η φόρτιση ηλεκτρικών οχημάτων ή η θέρμανση νερού, αποφεύγοντας παράλληλα τον κίνδυνο σημαντικών αυξήσεων των τιμών σε σύγκριση με μια δυναμική σύμβαση.

Επίσης, στη Φινλανδία⁵⁶, μια παραλλαγή σταθερής και ευέλικτης τιμολόγησης συνδυάζει σύμβαση σταθερής τιμής με μηνιαίο «αντίκτυπο στην κατανάλωση», στο πλαίσιο του οποίου οι καταναλωτές, με βάση τις πληροφορίες που λαμβάνουν μέσω εφαρμογής, μπορούν να προσαρμόζουν τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να επωφελούνται από φθηνότερες ημέρες και ώρες, μειώνοντας έτσι το τελικό κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας.

Στο **Βέλγιο**, μια σύμβαση⁵⁷ προσφέρει σταθερές ώρες εκτός αιχμής σε τρεις χρονικές ζώνες, συνδυάζοντας ζώνες με χαμηλή τιμή και ζώνες με πολύ χαμηλή τιμή. Οι πελάτες μπορούν να ενημερώνονται για τις διάφορες χρονικές ζώνες μέσω εφαρμογής και να βελτιστοποιούν την κατανάλωσή τους. Οι ιδιοκτήτες ηλεκτρικών οχημάτων μπορούν να χρησιμοποιούν τη λειτουργία έξυπνης φόρτισης.

Στη **Γαλλία**, ειδική σύμβαση για ηλεκτρικά οχήματα⁵⁸ συνδυάζει σταθμό φόρτισης, ειδικό τιμολόγιο ηλεκτρικής ενέργειας και εφαρμογή μέσω της οποίας ο χρήστης έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες παρακολούθησης και έξυπνης φόρτισης. Οι πελάτες μπορούν να φορτίζουν τα οχήματά τους σε περιόδους χαμηλού κόστους και να βελτιστοποιούν τη φόρτιση και την εξοικονόμηση μέσω της λειτουργίας έξυπνης φόρτισης.

Κρίσιμη τιμολόγηση των ωρών αιχμής (CPP): Το άρθρο 7α του κανονισμού για την ηλεκτρική ενέργεια προβλέπει ειδικό προϊόν εξομάλυνσης των αιχμών, το οποίο προορίζεται να χρησιμοποιείται μόνο σε περιόδους κρίσης των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας⁵⁹. Αυτός ο

⁵⁴ Τα παραδείγματα που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο χρησιμεύουν μόνο για την εξήγηση των ειδών συμβάσεων που εξετάζονται. Δεν αποτελούν εξαντλητικό κατάλογο των προϊόντων που διατίθενται σε ολόκληρη την ΕΕ.

⁵⁵ Σύμβαση «Välkky» που προσφέρεται από τη Väre Ltd.

⁵⁶ Σύμβαση «Oomi Flex» που προσφέρεται από την Oomi Oy· η εταιρεία εκτιμά ότι το 90 % των πελατών στο πλαίσιο της εν λόγω ευέλικτης σύμβασης πληρώνουν λιγότερα σε σύγκριση με σύμβαση με πλήρως σταθερή τιμή χρονίζοντας τη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας. Οι πελάτες μπορούν να πληρώνουν περισσότερο από τη σταθερή τιμή εάν δεν χρονίζουν αναλόγως την κατανάλωσή τους. Η εφαρμογή διαδραματίζει καίριο ρόλο, ενημερώνοντας τους πελάτες σχετικά με τις οικονομικά αποδοτικότερες περιόδους κατανάλωσης.

⁵⁷ Σύμβαση «Empower Flexi-time» που προσφέρεται από την ENGIE, για πελάτες με μεγαλύτερη κατανάλωση, οι οποίοι είναι σε θέση να μετατοπίσουν σημαντικό μέρος της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας (για παράδειγμα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, έξυπνες μπαταρίες ή προγραμματιζόμενες ενεργοβόρες συσκευές).

⁵⁸ Σύμβαση «Ma Recharge Intelligente» που προσφέρεται από την ENGIE.

⁵⁹ Όπως κηρύσσεται σύμφωνα με το άρθρο 66α της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944.

προσωρινός και χρονικά οριοθετημένος ρυθμιζόμενος μηχανισμός εξομάλυνσης των αιχμών μπορεί να συνυπάρχει με προσφορές κρίσιμης τιμολόγησης των ωρών αιχμής που βασίζονται στην αγορά. Τέτοιες προσφορές υπάρχουν ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη, όπου οι προμηθευτές προσφέρουν προϊόντα τιμολόγησης των ωρών αιχμής με σκοπό να δώσουν κίνητρα στους καταναλωτές να μειώσουν τη ζήτηση σε περιόδους υψηλού κόστους, στο πλαίσιο των συνήθων δραστηριοτήτων της αγοράς λιανικής. Τα εν λόγω εμπορικά προϊόντα CPP αποτελούν μέρος της συνήθους καινοτομίας στην αγορά λιανικής και των επιλογών των καταναλωτών.

Ενίσχυση των επιλογών μέσω πολλαπλών συμβάσεων προμηθειών: Το τροποποιημένο άρθρο 4 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 ενισχύει τα δικαιώματα των καταναλωτών διασφαλίζοντας ότι όλοι οι τελικοί πελάτες είναι ελεύθεροι όχι μόνο να επιλέγουν τον προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και να συνάπτουν ταυτόχρονα περισσότερες από μία συμβάσεις προμήθειας, διαθέτοντας περισσότερα σημεία μέτρησης και τιμολόγησης στις εγκαταστάσεις του πελάτη που συνδέονται με ενιαίο σημείο σύνδεσης. Η δυνατότητα αυτή μπορεί να καθίσταται εφικτή με έξυπνα συστήματα μέτρησης ή τοπικούς μετρητές⁶⁰.

Η νέα αυτή διάταξη έχει σημαντικές επιπτώσεις στην προώθηση της ευελιξίας στις συμβάσεις λιανικής. Ειδικότερα, παρέχει στους καταναλωτές τη δυνατότητα να επιμερίζουν τη ζήτησή τους για ηλεκτρική ενέργεια σε διαφορετικές συμβάσεις ανάλογα με τη φύση των φορτίων τους. Κατά συνέπεια, οι καταναλωτές μπορούν να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε ηλεκτρική ενέργεια χρησιμοποιώντας διαφορετικές συμβάσεις για τις συσκευές τους. Για παράδειγμα:

- Ηλεκτρικά οχήματα: οι πελάτες μπορούν να επιλέγουν σύμβαση δυναμικής τιμολόγησης ή σύμβαση χρόνου χρήσης για τη φόρτιση ηλεκτρικών οχημάτων, βελτιστοποιώντας το κόστος με τη μετατόπιση της φόρτισης σε ώρες χαμηλής τιμής.
- Αντλίες θερμότητας: τα φορτία θέρμανσης θα μπορούσαν να καλύπτονται από σύμβαση χρόνου χρήσης ή, όταν η εγκατάσταση το επιτρέπει, από σύμβαση δυναμικής τιμολόγησης ή υβριδική σύμβαση.
- Βασικό φορτίο νοικοκυριού: το υπόλοιπο της οικιακής ζήτησης μπορεί να καλυφθεί από συμβατική σύμβαση σταθερής τιμής, η οποία παρέχει προβλεψιμότητα για την καθημερινή κατανάλωση.

Ο εν λόγω συμβατικός διαχωρισμός αποφεύγει την επιλογή «όλα ή τίποτα» που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι καταναλωτές με τη σύναψη σύμβασης δυναμικής τιμολόγησης για το σύνολο της οικιακής κατανάλωσής τους. Αντ' αυτού, τα νοικοκυριά μπορούν να συνδυάζουν τη σταθερότητα με την ευελιξία διατηρώντας μέρος της ζήτησής τους προστατευμένο από οποιοδήποτε κίνδυνο τιμών, ενώ ταυτόχρονα εκθέτουν τα ευέλικτα φορτία στις κατάλληλες ενδείξεις τιμών.

Αλληλεπίδραση με τα τιμολόγια δικτύου: Τα τέλη δικτύου αποτελούν σημαντικό μέρος του λογαριασμού ηλεκτρικής ενέργειας⁶¹ και, καθώς οι επενδύσεις στο δίκτυο αναμένεται να αυξηθούν τα επόμενα έτη, το μερίδιο αυτό είναι πιθανό να αυξηθεί περαιτέρω⁶². Τα τιμολόγια

⁶⁰ Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711, η πρόοδος της τεχνολογίας μέτρησης και τοπικής μέτρησης, σε συνδυασμό με την τεχνολογία των πληροφοριών και επικοινωνιών, καθιστά τεχνικά εφικτή την ύπαρξη πολλαπλών προμηθευτών για μεμονωμένες εγκαταστάσεις.

⁶¹ Σύμφωνα με την έκθεση παρακολούθησης της λιανικής αγοράς ενέργειας των ACER-CEER για το 2024, το κόστος δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας αντιπροσωπεύει το 24 % του μέσου λογαριασμού ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ. Ενώ το κόστος δικτύου αντιπροσώπευε παλαιότερα υψηλότερο μερίδιο του λογαριασμού ηλεκτρικής ενέργειας, λόγω των πρόσφατων απότομων αυξήσεων των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, το ενεργειακό στοιχείο υπήρξε ο κύριος παράγοντας του συνολικού ενεργειακού κόστους που επιβαρύνει τους καταναλωτές.

⁶² Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Guidelines on future proof network charges for reduced energy system costs» (Κατευθυντήριες γραμμές για ανθεκτικά στις μελλοντικές εξελίξεις τέλη δικτύου με σκοπό τη μείωση του κόστους του ενεργειακού συστήματος) [C(2025) 4010 final].

δικτύου που αντικατοπτρίζουν το κόστος μπορούν να παρέχουν κίνητρα για τη μετατόπιση της ζήτησης από τις περιόδους αιχμής, τη μείωση του συνολικού κόστους του συστήματος και τη συμπλήρωση των ελέκτων συμβάσεων λιανικής⁶³. Για να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα, οι τιμολογιακές δομές θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν το κόστος του συστήματος, να ενθαρρύνουν τη μετατόπιση φορτίου εκτός ωρών αιχμής και να παραμένουν δίκαιες και οικονομικά προσιτές για όλους τους χρήστες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με περιορισμένες δυνατότητες ευελιξίας. Τα οφέλη από τη μείωση της συμφόρησης του δικτύου αναμένεται να οδηγήσουν σε χαμηλότερο κόστος του συστήματος.

Τα τέλη δικτύου που αντικατοπτρίζουν το κόστος, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής του 2025 σχετικά με τον σχεδιασμό των τιμολογίων διανομής⁶⁴, μπορούν να ευθυγραμμίζουν τα κίνητρα και να ανταμείβουν περαιτέρω τις μετατοπίσεις της ζήτησης σε περιπτώσεις όπου οι προμηθευτές προσφέρουν δυναμικές ή υβριδικές συμβάσεις. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη και οι ρυθμιστικές αρχές ενθαρρύνονται να διασφαλίζουν ότι τα τιμολόγια δικτύου αντανακλούν το κόστος και παρέχουν σήματα ευελιξίας που συνάδουν με τις ελέκτες συμβάσεις λιανικής. Αυτό απαιτεί στενό συντονισμό μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών, των διαχειριστών συστημάτων και των σχετικών συμφεροντούχων.

Προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να υποστηριχθεί η ανάπτυξη ευελιξίας, τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τις ρυθμιστικές αρχές και τους προμηθευτές, θα πρέπει να εστιάσουν ιδίως στις ακόλουθες πτυχές:

- **Διαφοροποίηση των προϊόντων λιανικής** με τη στήριξη της εισαγωγής προϊόντων δυναμικής τιμολόγησης, προϊόντων με βάση τον χρόνο χρήσης και υβριδικών προϊόντων που περιορίζουν την έκθεση στην αγορά, διατηρώντας παράλληλα τις ενδείξεις τιμών, ώστε οι καταναλωτές με διαφορετικό βαθμό προθυμίας και ικανότητας ανάληψης κινδύνων να έχουν τη δυνατότητα επιλογής ελέκτης σύμβασης.
- **Παροχή κινήτρων για καινοτομία** με την ενθάρρυνση πιλοτικών έργων και ρυθμιστικών δοκιμαστηρίων για νέα προϊόντα στην αγορά, όπως οι υβριδικές συμβάσεις. Συμπλήρωση των ανωτέρω με δίκαια, χρονικά περιορισμένα και κατάλληλα κίνητρα, σχεδιασμένα με κοινωνικά σταθμισμένο τρόπο, για τη στήριξη της αρχικής υιοθέτησης ελέκτων προσφορών και συστήματα διευκόλυνσης (π.χ. ενσωμάτωση ηλεκτρικών οχημάτων και αντλιών θερμότητας, έξυπνοι ελεγκτές). Τα κίνητρα αυτά θα πρέπει να διαρθρώνονται προσεκτικά ώστε να αποφεύγεται ο οπισθοβαρής χαρακτήρας τους και να διασφαλίζεται ότι δεν αποκλείονται τα ευάλωτα νοικοκυριά και τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια.
- **Διασφάλιση του προαιρετικού χαρακτήρα της συμμετοχής στην ευελιξία**, καθώς και της διαφάνειας και της προσαρμογής της συμμετοχής αυτής στις διαφορετικές ανάγκες των καταναλωτών, με διασφαλίσεις για τους πελάτες που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και τους ευάλωτους πελάτες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι προσφορές λιανικής ανταμείβουν την ευελιξία, προστατεύοντας παράλληλα τους καταναλωτές που είναι λιγότερο σε θέση να συμμετάσχουν. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές προστατεύονται επαρκώς από αθέμιτες πρακτικές μάρκετινγκ, συμπεριλαμβανομένων της επιθετικής

⁶³ Τα ελέκτα τιμολόγια δικτύου διανομής μπορούν να αποτελέσουν πρόσθετο μοχλό για την παροχή κινήτρων υπέρ της ελέκτης κατανάλωσης. Επί του παρόντος, ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν ήδη προαιρετικά ή υποχρεωτικά τιμολόγια δικτύου «νύχτας-ημέρας» ή άλλα τιμολόγια χρόνου χρήσης [ACER, «*Unlocking flexibility: No-regret actions to remove barriers to demand response*» (Απελευθέρωση της ευελιξίας: Αναμφιβόλως θετικές δράσεις για την άρση των φραγμών στην απόκριση ζήτησης), 2025]. Τα τιμολόγια δικτύου μπορούν να χρεώνονται είτε άμεσα μέσω σύμβασης παροχής υπηρεσιών δικτύου είτε έμμεσα μέσω της σύμβασης προμήθειας ενέργειας.

⁶⁴ C EE C, C/2026/126, 9.1.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2026/126/oj>.

τηλεπώλησης και της παραπλανητικής πληροφόρησης, οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα τη σύναψη συμβάσεων δυναμικής τιμολόγησης που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

- **Διασφάλιση της διαθεσιμότητας κατάλληλων για τον επιδιωκόμενο σκοπό έξυπνων μετρητών και της βέλτιστης πρόσβασης σε δεδομένα** με την επιτάχυνση της εγκατάστασης έξυπνων μετρητών και την πλήρη επιβολή των απαιτήσεων διαλειτουργικότητας της πρόσβασης σε δεδομένα [εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2023/1162], ώστε να καταστεί δυνατή η έγκαιρη και ασφαλής πρόσβαση των καταναλωτών και των παρόχων υπηρεσιών σε πληροφορίες. Διασφάλιση ελάχιστων προτύπων σύμφωνα με τις υποχρεωτικές λειτουργικές δυνατότητες (άρθρο 20 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια) για την κάλυψη των έξυπνων μετρητών, την πρόσβαση σε δεδομένα σε σχεδόν πραγματικό χρόνο και τις διεπαφές αυτοματισμού, ώστε οι καταναλωτές και τα εργαλεία τρίτων να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά.
- **Ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών** με την παροχή σαφών πληροφοριών σχετικά με τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα και την καταλληλότητα κάθε είδους σύμβασης. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει σαφείς και απλές εκστρατείες μέσω διαφόρων πλατφορμών και μέσων επικοινωνίας, οι οποίες θα καλύπτουν τη διαμόρφωση των τιμών, τις συνήθειες επιπτώσεις στους λογαριασμούς για τα διάφορα προφίλ των καταναλωτών, τα σενάρια κινδύνου και τους διαύλους υποβολής καταγγελιών.
- **Απαίτηση από τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας να παρέχουν ενδεικτικές συγκρίσεις λογαριασμών**, οι οποίες να δείχνουν τι θα είχε καταβάλει ένας καταναλωτής στο πλαίσιο προσφορών δυναμικής τιμολόγησης, σταθερής τιμής ή βάσει χρόνου χρήσης, με βάση ιστορικά δεδομένα κατανάλωσης. Οι προμηθευτές θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιούν ανεξάρτητες μεθόδους κατάρτισης προφίλ κινδύνου πελατών πριν από τη σύναψη σύμβασης με πελάτη. Οι προμηθευτές θα πρέπει να υποχρεούνται να γνωστοποιούν τις σχετικές πληροφορίες όσον αφορά την κατανομή των κινδύνων και τις αρχές ανταμοιβής σε τυποποιημένο μορφότυπο που καθορίζεται από την εθνική ρυθμιστική αρχή. Επιπλέον, κατά την εκτέλεση της σύμβασης, οι προμηθευτές θα μπορούσαν να παρέχουν εξατομικευμένες πληροφορίες και συμβουλές ώστε να βοηθούν τους καταναλωτές να προσαρμόζουν τις καταναλωτικές τους συνήθειες.
- **Απαίτηση τα διαδικτυακά εργαλεία σύγκρισης να παρουσιάζουν όχι μόνο τις τιμές** που προσφέρουν τα διάφορα προϊόντα δυναμικής τιμολόγησης, **αλλά και την έκθεση σε κίνδυνο και τη δυνητική εξοικονόμηση** για τον καταναλωτή, σε σύγκριση με προϊόντα σταθερής τιμής ή άλλα χρονικά διαφοροποιημένα προϊόντα. Τα εργαλεία αυτά θα πρέπει να είναι ουδέτερα, να υπόκεινται σε δημόσια εποπτεία ώστε να διασφαλίζεται η εμπιστοσύνη και να είναι προσβάσιμα σε καταναλωτές με λιγότερες ψηφιακές δεξιότητες.
- **Προώθηση της χρήσης τεχνολογιών αυτοματοποίησης** (π.χ. συστήματα οικιακής διαχείρισης και έξυπνοι θερμοστάτες, έξυπνοι φορτιστές ηλεκτρικών οχημάτων, έξυπνες συσκευές) που βοηθούν τους καταναλωτές να αποκομίζουν τα οφέλη της δυναμικής τιμολόγησης χωρίς συνεχή μη αυτόματη παρέμβαση. Κατά την ανάπτυξη τυχόν εθνικών πρωτοβουλιών σχετικά με τις έξυπνες συσκευές, τα κράτη μέλη καλούνται να βασίζονται στον κώδικα δεοντολογίας της ΕΕ για τις διαλειτουργικές ενεργειακά έξυπνες συσκευές, ώστε να ενθαρρύνουν την υιοθέτηση συσκευών με διαλειτουργικά και ανοικτά χαρακτηριστικά ευελιξίας, αντί να αναπτύξουν εθνικές

προσεγγίσεις που ενέχουν τον κίνδυνο κατακερματισμού της ενιαίας αγοράς για συσκευές όπως η θέρμανση, ο εξαερισμός, ο κλιματισμός (HVAC) ή οι λευκές οικιακές συσκευές⁶⁵.

- **Αντιμετώπιση της ψηφιακής συμπερίληψης και της ισότιμης πρόσβασης**, με τη διασφάλιση ότι οι καταναλωτές με περιορισμένες ψηφιακές δεξιότητες ή περιορισμένη συνδεσιμότητα δεν θα μείνουν στο περιθώριο. Τα μέτρα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν σημεία πρόσβασης εκτός διαδικτύου, γραμμές βοήθειας, εργαλεία σύγκρισης σε έντυπη μορφή και στοχευμένη στήριξη μέσω οργανώσεων καταναλωτών. Τα μέτρα αυτά είναι απαραίτητα για να διασφαλιστεί ότι οι ευέλικτες προσφορές είναι προσβάσιμες σε όλα τα νοικοκυριά και δεν υπάρχει κίνδυνος ελλιπούς αξιοποίησής τους λόγω ψηφιακών φραγμών.
- **Διασφάλιση ότι οι εθνικές οργανώσεις καταναλωτών και οι ρυθμιστικές αρχές ενέργειας αναπτύσσουν απλούς οδηγούς** που να εξηγούν ποια προφίλ καταναλωτών είναι τα πλέον κατάλληλα για συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης, βάσει χρόνου χρήσης ή υβριδικές συμβάσεις. Οι οδηγοί θα πρέπει επίσης να επισημαίνουν στοχευμένες διασφαλίσεις που είναι διαθέσιμες για τους εύλωτους καταναλωτές και καταναλωτές που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια, όπως προαιρετικά χαρακτηριστικά «σταθεροποίησης λογαριασμού» στο πλαίσιο ευέλικτων συμβάσεων. Οι μηχανισμοί αυτοί προστατεύουν τα νοικοκυριά από τη βραχυπρόθεσμη μεταβλητότητα ή τις προσωρινές ακραίες αυξήσεις τιμών, διατηρώντας παράλληλα το κίνητρο για μετατόπιση της ζήτησης, και μπορούν να σχεδιαστούν ως προαιρετικά πρόσθετα χαρακτηριστικά, στοχευμένα μέτρα για ευάλωτες ομάδες ή προσωρινά μέσα που ενεργοποιούνται σε περιόδους κρίσης.
- **Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων προόδου**. Τα κράτη μέλη και/ή οι ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να παρακολουθούν την υιοθέτηση των συμβάσεων δυναμικής τιμολόγησης και τον αντίκτυπο στο κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας για τους καταναλωτές και να υποβάλλουν σχετικές εκθέσεις, ώστε να καθίστανται δυνατές προσαρμογές στην αγορά βάσει τεκμηρίων (άρθρο 11 και άρθρο 59 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια). Η παρακολούθηση θα πρέπει να περιλαμβάνει αποτελέσματα από την άποψη της ισότητας και της κατανομής των επιπτώσεων, καταγγελίες καταναλωτών και την αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας, ώστε να διασφαλίζονται συνεχείς και τεκμηριωμένες προσαρμογές. Στο πλαίσιο αυτό, συνιστάται επίσης να παρακολουθείται η ανάπτυξη άλλων ευέλικτων συμβάσεων λιανικής λαμβάνοντας υπόψη παρόμοιες πτυχές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το άρθρο 5 της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια παρέχει δομημένο αλλά ευέλικτο κανονιστικό πλαίσιο για τις δημόσιες παρεμβάσεις στις τιμές στη λιανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ανταποκρίνονται σε ειδικές προκλήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω στόχοι ευθυγραμμίζονται με το γενικό οικονομικό συμφέρον και τις αρχές της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια. Η εν λόγω προσαρμοστικότητα επιτρέπει στοχευμένες απαντήσεις πολιτικής, με παράλληλη διατήρηση της συνοχής της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 5 καθοδηγούν επίσης την εφαρμογή παρεμβάσεων ειδικά για περιόδους κρίσης σύμφωνα με το

⁶⁵ Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι τα μοντέλα που δηλώνονται ως συμμορφούμενα με τον κώδικα δεοντολογίας από τους υπογράφοντες κατασκευαστές μπορούν να εντοπίζονται μέσω αναζήτησης στο ευρωπαϊκό μητρώο προϊόντων για την ενεργειακή επισήμανση, EPREL (url: https://energy-efficient-products.ec.europa.eu/eprel_el).

άρθρο 66α της οδηγίας ΣΑΗΕ, διασφαλίζοντας κανονιστική συνέπεια κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Περιορίζοντας τις παρεμβάσεις σ' αυτές τις ειδικές περιπτώσεις, η οδηγία ενισχύει τη βασική αρχή της αγοράς, σύμφωνα με την οποία ο καθορισμός των τιμών εναπόκειται στους προμηθευτές, διασφαλίζοντας ότι οι παρεμβάσεις παραμένουν σπάνιες και χρονικά περιορισμένες. Οι παρεμβάσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από διαρθρωτικά μέτρα για την ανάπτυξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού ή την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας.

Το άρθρο 5 παρέχει ανθεκτικό και προσαρμόσιμο πλαίσιο που αντιμετωπίζει τα άμεσα τρωτά σημεία χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη μακροπρόθεσμη εξέλιξη μιας ενοποιημένης, δυναμικής αγοράς ενέργειας της ΕΕ. Η Επιτροπή έχει επισημάνει στην παρούσα έκθεση πρακτικές που βοηθούν τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την εφαρμογή του άρθρου 5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν προτείνει στο παρόν στάδιο την υποβολή νέας νομοθετικής πρότασης σε σχέση με το άρθρο 5. Ωστόσο, η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εφαρμογή του άρθρου 5, παράλληλα με τη στήριξη της συμπερίληψης μεγαλύτερης ευελιξίας στις αγορές λιανικής.

Η παρακολούθηση των πρόσφατων εξελίξεων επιβεβαιώνει ότι η ευελιξία στη λιανική αγορά αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο ως σημαντικό στοιχείο για την επίτευξη ενός οικονομικά προσιτού και ανθεκτικού ενεργειακού συστήματος με επίκεντρο τον καταναλωτή. Οι συμβάσεις δυναμικής τιμολόγησης, οι συμβάσεις βάσει χρόνου χρήσης και οι υβριδικές συμβάσεις είναι πλέον διαθέσιμες σε ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό κρατών μελών και υποστηρίζονται από τη σταδιακή εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων μέτρησης και από σαφέστερους κανόνες πρόσβασης σε δεδομένα. Όταν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, οι καταναλωτές είναι σε καλύτερη θέση να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά, να προσαρμόζουν την κατανάλωσή τους, να μειώνουν τους λογαριασμούς τους και να συμβάλλουν στη συνολική αποδοτικότητα του συστήματος.

Ταυτόχρονα, η ανάλυση δείχνει ότι απαιτείται περαιτέρω πρόοδος. Η ανάπτυξη εέλικτων συμβάσεων λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας μπορεί να επιταχυνθεί μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια και του κανονισμού για την ηλεκτρική ενέργεια, καθώς και μέσω της ανάπτυξης κατάλληλων πλαισίων που διευκολύνουν τη διαθεσιμότητα εέλικτων προσφορών στην αγορά. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη και οι ρυθμιστικές αρχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο έναντι των βασικών συμφεροντούχων στην ενθάρρυνση της υιοθέτησης εέλικτων συμβάσεων λιανικής και στον εντοπισμό και τη μείωση των φραγμών στην υιοθέτησή τους.

Η ευελιξία δεν θα πρέπει να προωθείται αδιακρίτως. Αντιθέτως, πρέπει να παραμείνει προαιρετική, διαφανής και προσαρμοσμένη στις διαφορετικές ανάγκες των καταναλωτών, με διασφαλίσεις για τους ευάλωτους πελάτες και τους πελάτες που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια. Οι προσφορές λιανικής αυτού του είδους είναι πιο αποτελεσματικές όταν η ευελιξία μπορεί πράγματι να παρασχεθεί, ενώ οι καταναλωτές που είναι λιγότερο σε θέση να συμμετάσχουν χρειάζονται κατάλληλη προστασία.

Τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόσουν τις ορθές πρακτικές που περιλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση, προς στήριξη των εθνικών προσεγγίσεων όσον αφορά την προώθηση εέλικτων συμβάσεων στην αγορά λιανικής. Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά η δυναμική τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας, οι καταναλωτές χρειάζονται σαφείς και διαφανείς πληροφορίες σχετικά με τις τιμές και την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, ώστε να μπορούν να προβαίνουν σε τεκμηριωμένες επιλογές. Οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο

της διαβούλευσης⁶⁶ επιβεβαίωσαν ότι η διαφάνεια και η συγκρισιμότητα είναι απαραίτητες για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, ενώ τα κενά στην έξυπνη μέτρηση και στην πρόσβαση σε δεδομένα εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικούς φραγμούς. Χωρίς τέτοια στήριξη, οι απροσδόκητες αυξήσεις των λογαριασμών θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη και να επιβραδύνουν τη μετάβαση προς μια πιο ευέλικτη πλευρά της ζήτησης.

Παράλληλα, είναι σημαντικό να υποστηριχτεί η εισαγωγή και άλλων ευέλικτων συμβάσεων, όπως οι συμβάσεις χρόνου χρήσης και τα υβριδικά προϊόντα, για την κάλυψη των αναγκών ευρύτερης πελατειακής βάσης. Από τη συμμετοχή του κοινού προέκυψε ισχυρή υποστήριξη στα υβριδικά μοντέλα ως ισορροπημένη λύση μεταξύ των ενδείξεων τιμών και της προστασίας των καταναλωτών. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να θεσπιστούν διασφαλίσεις ώστε να διαφυλαχτεί ότι όλες οι συμβάσεις παραμένουν προαιρετικές, διαφανείς και κατανοητές, με ιδιαίτερη προσοχή στους καταναλωτές που ενδέχεται να είναι λιγότερο σε θέση να αξιολογήσουν τους κινδύνους και τις ευκαιρίες των εν λόγω προϊόντων. Οι συμφεροντούχοι υπογράμμισαν επίσης την ανάγκη για αναλογική προστασία, ιδίως για τους ευάλωτους καταναλωτές, επισημαίνοντας παράλληλα ότι θα πρέπει να αποφεύγονται αυστηρά μέτρα που θα μπορούσαν να αποδυναμώσουν τις αποτελεσματικές ενδείξεις τιμών.

⁶⁶ Βλ. παρατηρήσεις σχετικά με την ανοικτή διαβούλευση που διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της «Δέσμης ενεργειακών μέτρων για τους πολίτες: Προστασία και ενδυνάμωση των καταναλωτών για τη δίκαιη μετάβαση» (ανοικτή διαβούλευση, πρωτοβουλία αριθ. 14737), διαδικτυακή πύλη «*Πείτε την άποψή σας*», προσπελάστηκε στις 25.9.2025· url: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14737-Citizens-Energy-Package-protecting-and-empowering-consumers-in-the-just-transition_el.